

Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ»

**Χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά των εταιριών που ελέγχονται
από μεγάλες επιχειρήσεις σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των
εταιριών που ελέγχονται από μικρές επιχειρήσεις**

Διπλωματική Εργασία

που υποβλήθηκε στο Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Τ.Ε.Ι.
ΚΡΗΤΗΣ ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Λογιστική και Ελεγκτική από τον

Συμεουδάκη Μύρωνα

Ηράκλειο

Απρίλιος 2013

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφιερώνεται στην οικογένεια μου

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω για την βοήθεια του, στην ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, τον καθηγητή Συριόπουλο Κωνσταντίνο. Επίσης σημαντική ήταν η συνδρομή των καθηγητών και εισηγητών, του Μεταπτυχιακού Προγράμματος "Λογιστική και Ελεγκτική" του ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ, ως προς τις γνώσεις που μου προσέφεραν σε όλη τη διάρκεια παρακολούθησης του προγράμματος σπουδών. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τόσο τους συμφοιτητές μου για την ευγενή άμυλα και αλληλοϋποστήριξη που υπήρχε μεταξύ μας, αλλά και την οικογένεια μου που στάθηκε συμπαράστατης τα τελευταία τρία χρόνια για την ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΣΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ.....	5
2.1 ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	5
2.2 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ - ΤΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΤΩΝ Δ.Π.Χ.Π. ΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ.....	11
3.1 ΔΙΕΘΝΕΣ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	11
3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	12
3.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟ 2004 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ Δ.Π.Χ.Π.	19
4.1 ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ BIG 4.....	19
Πίνακας 4.1: Ενοποιημένα Έσοδα Big 4 2004-2012.....	20
4.2 ΕΣΟΔΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ BIG 4.....	20
Πίνακας 4.2: Συνολικά Έσοδα Ελέγχου των Big 4 ως Ποσοστό (2004-2012).....	21
4.3 ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΩΝ BIG4.....	22
Πίνακας 4.3: Συνολικός Τζίρος των Big 4 τα έτη 2007-2012.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ.....	25
5.1 Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ARTHUR ANDERSEN ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ENRON.....	25
5.2 ΑΛΛΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ.....	26
5.3 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2005 & 2010.....	27
5.4 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	30
6.1 ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ.....	30
6.2 ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΔΕΔΟΜΕΝΑ & ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	33
7.1 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	33

7.2 ΒΗΜΑΤΑ.....	34
7.3 ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	34
7.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ - ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	35
7.4.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	35
7.4.2 ΥΠΟΘΕΣΗ Η1 – ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΙΑΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΙG4.....	36
7.4.3 ΥΠΟΘΕΣΗ Η2 - ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΤΑΞΥ ΜΙΑΣ ΜΙΚΡΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΣΟΛ Α.Ε.....	37
7.4.4 ΥΠΟΘΕΣΗ Η3 – ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΤΑΞΥ ΜΙΑΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΙG 4 ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ (ΜΙΚΡΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΣΟΛ Α.Ε.)	37
7.4.5 ΥΠΟΘΕΣΗ Η4 - ΕΠΙΛΟΓΗ ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΝ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΙΚΡΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ Ή ΤΗ ΣΟΛ Α.Ε. ΣΕ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΙG 4 ΚΑΤΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 2006-2010	38
7.5 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	39
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	41
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	42
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	42
ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	42
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	44
Πινάκας 7.1 Περιγραφικών μέτρων 2005	44
Πινάκας 7.2 Περιγραφικών μέτρων 2010.....	44
Πίνακας 7.3 Λογιστική Παλινδρόμηση Η1 έτους 2005	45
Πίνακας 7.4 Λογιστική Παλινδρόμηση Η1 έτους 2010	46
Πίνακας 7.5 Λογιστική Παλινδρόμηση Η2 έτους 2005	47
Πίνακας 7.6 Λογιστική Παλινδρόμηση Η2 έτους 2010	48
Πίνακας 7.7 Λογιστική Παλινδρόμηση Η3 έτους 2005	49
Πίνακας 7.8 Λογιστική Παλινδρόμηση Η3 έτους 2010	50
Πίνακας 7.9 Λογιστική Παλινδρόμηση Η4 ετών 2006 - 2010.....	51
7.10 Πίνακες Συνάφειας 2005	52
7.11 Πίνακες Συνάφειας 2010.....	61
7. 12 Συγκεντρωτικός Πίνακας Συνάφειας.....	70

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την επιλογή ελεγκτικής εταιρείας, από τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, για τα έτη 2005 και 2010. Μέσα από το δείγμα 251 εταιρειών, έγινε προσπάθεια να κατανοήσουμε και να αναλύσουμε τους λόγους που μπορεί να ωθήσουν μια εταιρεία να αναθέσει τον έλεγχο των οικονομικών της καταστάσεων σε μια από τις μεγάλες διεθνείς ελεγκτικές εταιρείες, γνωστές ως Big 4, σε σχέση με τις υπόλοιπες υπάρχουσες και την ΣΟΛ ΑΕ. Η έρευνα επικεντρώθηκε στο να εξετάσει αν υπάρχει συσχέτιση της παραπάνω επιλογής, με κριτήριο χρηματοοικονομικά τους χαρακτηριστικά όπως το σύνολο του ενεργητικού, την μόχλευση και την απόδοση του ενεργητικού προ φόρων και τόκων. Επιπλέον παράμετροι που λήφθηκαν υπόψη, είναι αν οι εισηγμένες εταιρείες ανήκουν στον χρηματοοικονομικό τομέα και αν στο μετοχικό τους κεφάλαιο συμμετέχουν ξένοι επενδυτές.

Τα ευρήματα της έρευνας, αντιπαραβάλλονται με τα αποτελέσματα μιας αντίστοιχης μελέτης, που έλαβε χώρα στην Ελλάδα, για τα έτη 1993 και 1997, όπου τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της οικονομίας, το θεσμικό και νομικό πλαίσιο ήταν διαφορετικά μεταξύ των δύο περιόδων.

Λέξεις κλειδιά: επιλογή ελεγκτή, Big 4, ΣΟΛ ΑΕ, ξένοι επενδυτές.

Abstract

The present thesis examines the selection of an auditing company among those which are listed on the Athens Stock Market, for the years 2005 and 2010. Through a sample of 251 companies, an effort has been made to comprehend and analyse the reasons why a company could be led to assign the checking of its financial statements to one of the largest international auditing companies, known as Big 4 in relation to the remaining existing ones and the SOL SA. The research focused on examining whether there is a correlation between the option above, by criterion their financial characteristics such as the total assets, the leverage and the return of the assets before interest and rates. Moreover, issues such as, whether the listed companies belong to the financial field or if foreign shareholders are involved in their share capital, have been taken into account.

The findings of the survey are compared with the results of a corresponding survey which was conducted in Greece for the years 1993 and 1997 when the characteristics of the economy, the institutional and legal framework were different during these periods.

Keywords: auditor selection, Big 4, SOL SA, foreign shareholders.

Πρόλογος

Τα τελευταία χρόνια ο ρόλος των ελεγκτικών εταιρειών καθίσταται ολοένα πιο σημαντικός για τον έλεγχο και την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων τόσο των εταιρειών σε οργανωμένη αγορά, όσο και των λοιπών. Μία σειρά από οικονομικά σκάνδαλα που απασχόλησαν την παγκόσμια οικονομία τις τελευταίες δεκαετίες, έχουν κάνει το ρόλο των ελεγκτικών εταιρειών όχι τυπικό αλλά ουσιώδη.

Η επιχειρηματική αγορά έχει διαχωρίσει τις ελεγκτικές εταιρείες σε μεγάλες και μικρές, συναρτήσει του κύκλου εργασιών τους. Ο προβληματισμός που δημιουργείται είναι αν υπάρχει συσχέτιση της επιλογής της ελεγκτικής εταιρείας, στην οποία θα απευθυνθεί μια οικονομική οντότητα σε σχέση με τα χρηματοοικονομικά της χαρακτηριστικά.

Για το λόγο αυτό θεωρήθηκε σκόπιμο να γίνει επικαιροποίηση της έρευνας που είχαν κάνει το 2000, οι Citron D. & Manali G., για τα έτη 1993 και 1997, η οποία αφορούσε τις εταιρείες του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών.

Η παρούσα διπλωματική εργασία αυτή αποτελείται από τα ακόλουθα κεφάλαια:

Στο πρώτο κεφάλαιο, την εισαγωγή, γίνεται μια αναφορά για το σκοπό της εργασίας και τις τέσσερις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες (Big 4) οι οποίες εξετάζονται σε σχέση με τις μικρότερες.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση της ελεγκτικής επιστήμης και περιγραφή του νομικού πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης και ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Κατά το τρίτο κεφάλαιο αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ως προς το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο περιγράφονται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την εφαρμογή των διεθνών προτύπων σε επίπεδο πληροφόρησης αλλά και των ελληνικών από την πλευρά της φορολόγησης των κερδών.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στην απόδοση των Big 4 από το 2004 έως σήμερα ως προς τα συνολικά τους έσοδα, τις πηγές από όπου προέρχονται τα έσοδα αυτά καθώς και την προοπτική εξέλιξης που διαφαίνεται πως θα διαγράψουν τα επόμενα έτη.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται μερικά από τα σκάνδαλα που έχουν καταγραφεί σε βάρος μεγάλων ελεγκτικών εταιρειών και πως αυτά έχουν συντελέσει ακόμα και στην πτώση τόσο εταιρειών κολοσσών όσο και ελεγκτικών εταιρειών. Επίσης γίνεται αναφορά για τα χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά των ελληνικών ελεγχόμενων εταιρειών κατά την περίοδο 2005 και 2010.

Στο έκτο κεφάλαιο περιγράφονται μερικές από τις μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί, οι οποίες ερευνούν την πιθανή συσχέτιση μεταξύ των ελεγκτικών εταιρειών και των χρηματοοικονομικών χαρακτηριστικών των πελατών τους. Η έρευνα των Citron D. & Manali G., όπως προαναφέρθηκε, στάθηκε αφορμή για την πραγματοποίηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Τα δεδομένα με το οποία πραγματοποιήθηκε η παρούσα εργασία καθώς και τα εμπειρικά αποτελέσματα της οικονομετρικής ανάλυσης παρουσιάζονται στο έβδομο κεφάλαιο. Με τη βοήθεια περιγραφικών μέτρων των μεταβλητών, συσχετίσεων και λογιστικών παλινδρομήσεων γίνεται προσπάθεια να αξιολογηθεί ο βαθμός συσχέτισης της επιλογής ελεγκτή σε σχέση με χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά των ελεγχόμενων εταιρειών. Τα χαρακτηριστικά αυτά αφορούν το ποσοστό συμμετοχής ξένων επενδυτών στο μετοχικό κεφάλαιο, αν η εταιρεία ανήκει στο χρηματοοικονομικό κλάδο, ο δείκτης μόχλευσης, το μέγεθος της ως προς το συνολικό ενεργητικό καθώς και ο δείκτης απόδοσης του συνολικού ενεργητικού προ φόρων και τόκων.

Τέλος τα συμπεράσματα της έρευνας παρουσιάζονται συνοπτικά στο όγδοο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία ασχολείται με τα χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά εταιρειών που ελέγχονται από τις τέσσερις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες (Big 4), δηλαδή τις: Ernst & Young και Pricewaterhouse Coopers (βρετανικών συμφερόντων), Deloitte & Touche (αμερικανικών συμφερόντων) και KPMG (ολλανδικών συμφερόντων), σε σύγκριση με εκείνα που ελέγχονται από μικρότερες ελεγκτικές εταιρείες. Η εργασία εξετάζει, εισηγμένες εταιρείες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) για τις χρονιές 2005 και 2010.

Οι μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες όπως αναφέρθηκε είναι τέσσερις, ενώ μέχρι και τη δεκαετία του '80 ήταν οκτώ. Αρχές της δεκαετίας του 2000, και έπειτα από εξαγορές και συγχωνεύσεις, έγιναν πέντε. Η Arthur Andersen, κατέρρευσε το 2002 διότι θεωρήθηκε υπεύθυνη για το «μαγείρεμα» των λογιστικών βιβλίων της Enron, έναν από τους μεγαλύτερους ενεργειακούς κολοσσούς της Αμερικής. Οι ευθύνες που της καταλογίστηκαν από την αμερικάνικη δικαιοσύνη είναι ότι συγκαλύπτεται την πραγματική οικονομική κατάσταση της εταιρείας ώστε να παρουσιάζεται μία ωραιοποιημένη εικόνα για τα οικονομικά αυτής. Ο ένδοξος κύκλος της Arthur Andersen έληξε άδοξα όπως με αυτόν της Enron¹.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, στην Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο από τα τέλη της δεκαετίας του '90 και τις αρχές δεκαετίας του 2000, υπήρξε ένα μεγάλο κύμα αποκαλύψεων χρηματοοικονομικών σκανδάλων. Κατά την παραπάνω περίοδο τα μέλη του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος έγιναν μάρτυρες της μεγαλύτερης σε ύψος δολαρίων απάτης, λογιστικής παραποίησης, οικονομικών σκανδάλων και αποτυχιών από τη δεκαετία του 1920².

Συνεπώς, τα χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά των εταιρειών που ελέγχονται από τις Big 4 έναντι των υπολοίπων εταιρειών, σε επίπεδο μεριδίου

¹<http://leonidasvatikiotis.wordpress.com/tag/%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%B5%CF%82/> (ανάκτηση 15/12/2012)

² http://www.morax.gr/Article/auditin_companies_enron (ανάκτηση 15/12/2012)

παγκόσμιας αγοράς, από τις μικρότερες ελεγκτικές εταιρείες διαφέρουν κατά πολύ. Αυτό, δηλαδή, ήταν αποτέλεσμα της ποιότητας της εταιρικής διακυβέρνησης των Big4 έναντι των λοιπών ελεγκτικών εταιρειών και των μεγάλων νομίμων μεταρρυθμίσεων των κανόνων Διεθνούς, κυρίως, Δικαίου που εφαρμόστηκαν από το 2005 και έπειτα και άλλαξαν ριζικά τον παγκόσμιο χρηματοοικονομικό χάρτη τόσο των ελεγκτικών όσο και των ελεγχόμενων επιχειρήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΣΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

2.1 ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Πριν την παρουσίαση και κατανόηση του σύγχρονου θεσμικού, νομικού και επαγγελματικού πλαισίου των εν προκειμένω χαρακτηριστικών που πραγματεύεται η παρούσα διπλωματική εργασία, θα ήταν ωφέλιμο να γίνει προγενέστερα μία σύντομη ιστορική επισκόπηση της Ελεγκτικής Επιστήμης.

Αν και ο θεσμός των Ελεγκτών μετράει τα πρώτα χρόνια ζωής του από την αρχαιότητα, οι Ορκωτοί Ελεγκτές υποστηρίζονται θεσμικά από την αγγλική νομοθεσία από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Την ίδια εποχή ξεκινούν να ιδρύονται διάφορες επαγγελματικές ενώσεις αυτών, με σκοπό την ανάπτυξη της Ελεγκτικής Επιστήμης. Αυτές ήταν: α) «Society of Accountants in Edinburgh» (1854), το οποίο μετονομάστηκε σε «Institute of Chartered Accountants in Scotland», β) «Institute of Chartered Accountants in England and Wales» (1880), γ) «Society of Incorporated Accountants and Auditors» (1885) το οποίο συγχωνεύτηκε το 1957 με τις λοιπές ενώσεις, δ) «Institute of Chartered Accountants in Ireland» (1888) (B. Λουμιώτης, 2010).

Όσον αφορά την Ελλάδα, μέχρι το 1955, δεν υπήρχε ουσιαστικός έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών. Η ιστορική εξέλιξη της οργανώσεως και λειτουργίας του ελεγκτικού επαγγέλματος στην Ελλάδα διακρίνεται στις εξής τρεις χρονικές περιόδους:

α) Στην περίοδο μέχρι την έναρξη λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Λογιστών το έτος 1957, κατά την οποία ο έλεγχος στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των ανώνυμων εταιρειών ήταν εντελώς τυπικός, λόγω ανυπαρξίας οργανωμένου ελεγκτικού επαγγέλματος³.

β) Στην περίοδο λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Λογιστών από το έτος 1957 έως το έτος 1992, κατά την οποία οργανώθηκε και λειτούργησε ελεγκτικό επάγγελμα

³ <http://www.soel.gr/el/%CF%83%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%BF-%CF%83%CE%BF%CE%B5%CE%BB/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C?showall=&start=1> (ανάκτηση 12/12/2012)

στην Ελλάδα, με την μορφή υποχρεωτικής ενώσεως προσώπων (επαγγελματιών Ελεγκτών) σε ένα Νομικό Πρόσωπο, που τα μέλη του ασκούν δημόσιο λειτούργημα και έχουν κατοχυρωμένη την ελευθερία εκφράσεως της επαγγελματικής τους γνώμης. Στους κόλπους του νομικού αυτού προσώπου εκπαιδεύτηκαν και δημιουργήθηκαν επαγγελματίες ελεγκτές υψηλού επιπέδου, που διενεργούσαν ουσιαστικό έλεγχο στις οικονομικές καταστάσεις των υπαγόμενων στον έλεγχό τους εταιρειών⁴.

γ) Στην περίοδο από το έτος 1993 και μετά, δηλαδή από της καταργήσεως της μορφής οργανώσεως του Σώματος Ορκωτών Λογιστών και δημιουργίας ελεγκτικών εταιρειών⁵.

2.2 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Στη διεθνή βιβλιογραφία υπάρχουν πολλοί ορισμοί για την εταιρική διακυβέρνηση (corporate governance). Σύμφωνα με τη δική μας κατανόηση, η εταιρική διακυβέρνηση αφορά ένα σύνολο από διαδικασίες, κανόνες δικαίου, πρακτικές, πολιτικές, νόμους και θεσμούς, οι οποίες καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις διευθύνονται, διοικούνται και ελέγχονται.

Μερικοί από τους ορισμούς που έχουν δοθεί από διάφορους μελετητές είναι οι ακόλουθοι: Σύμφωνα με τους Shleifer και Vishny (1997), η εταιρική διακυβέρνηση προσδιορίζει τις διαδικασίες με τις οποίες οι χρηματοδότες των επιχειρήσεων θα πάρουν πίσω το κεφάλαιο τους, προσαυξημένο φυσικά με την απόδοση της επένδυσής τους. Με βάση τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD, 1999), η εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί ένα σύστημα το οποίο παρακολουθεί και ελέγχει τις εταιρείες. Σύμφωνα με τον La Porta (2000), η εταιρική διακυβέρνηση ασχολείται με εκείνους τους μηχανισμούς, οι οποίοι έχουν σκοπό να προστατεύουν τα συμφέροντα όλων των επενδυτών, μετόχων και πιστωτών, από ατασθαλίες των Διοικήσεων και των Managers. Ένας ακόμα ορισμός που γίνεται κοινά αποδεκτός είναι: *«εταιρική διακυβέρνηση είναι το σύνολο νομικών, θεσμικών*

⁴ <http://www.soel.gr/el/%CF%83%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%BF-%CF%83%CE%BF%CE%B5%CE%BB/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C?showall=&start=2> (ανάκτηση 12/12/2012)

⁵ <http://www.soel.gr/el/%CF%83%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%BF-%CF%83%CE%BF%CE%B5%CE%BB/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C?showall=&start=3> (ανάκτηση 12/12/2012)

και εθιμικών ρυθμίσεων, οι οποίες πρέπει να χαρακτηρίζουν τη δραστηριότητα κυρίως των εισηγμένων στα χρηματιστήρια εταιριών, αλλά όχι μόνο αυτών. Δίνει απάντηση στα ερωτήματα ποιος και πώς ελέγχει τις δραστηριότητες των εταιριών, πως γίνεται η κατανομή στα οφέλη, αλλά και ποιοι είναι οι κίνδυνοι που απορρέουν από την εταιρική δραστηριότητα» (Καραγιάννης Α., 2006).

Σύμφωνα με τον καθηγητή Κ. Καραμάνη (2008), ο όρος εταιρική διακυβέρνηση είναι μία πολυδιάστατη⁶ έννοια που έχει εισαχθεί στη ζωή των μεγάλων επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια. Η έννοια αυτή σχετίζεται με την έννοια του ελέγχου, αφού ο έλεγχος, από μία ευρύτερη οπτική γωνία, μπορεί να θεωρηθεί ως ένας μηχανισμός εταιρικής διακυβέρνησης. Επιπλέον, σε πολλά θέματα οι ρυθμίσεις εταιρικής διακυβέρνησης τέμνονται με τα καθήκοντα του ελεγκτή. Γενικά η εννοιολογική προσέγγιση του όρου της εταιρικής διακυβέρνησης θα λέγαμε ότι είναι: εκείνο το πλέγμα μηχανισμών, διαδικασιών και δομών (δικλίδες) με το οποίο μία επιχείρηση διοικείται και κατευθύνεται, για την αύξηση της περιουσίας των μετοχών και τη διασφάλιση των θεμιτών συμφερόντων όλων των ενδιαφερομένων τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού περιβάλλοντος. Ουσιαστικά, με την εταιρική διακυβέρνηση γίνεται προσπάθεια αντιμετώπισης των προβλημάτων που δημιουργούνται από το διαχωρισμό της ιδιοκτησίας (κύριος-principal) από τη διοίκηση της επιχείρησης (αντιπρόσωπος-agent).

Μετά την κατάργηση της Enron, λόγω της εκ προμελέτης συγκαλυμμένης τεράστιας λογιστικής απάτης των δημοσιευμένων χρηματοοικονομικών της καταστάσεων και επακόλουθα την ποινική δίωξη σε βαθμό κακουργήματος και την τελική διάλυση της μεγάλης ελεγκτικής εταιρείας Arthur Andersen, που μέχρι τότε αποτελούσε το νόμιμο εξωτερικό ελεγκτή της Enron, θεσπίστηκαν από το 2002 και έπειτα νέοι κανόνες διεθνούς δικαίου που θωράκισαν την έννοια, το περιεχόμενο και τον τρόπο απόδειξης της άσκησης της εταιρικής διακυβέρνησης.

Ο πιο γνωστός ιδρυτικός κανόνας διεθνούς δικαίου περί εταιρικής διακυβέρνησης, αποτελεί ο νόμος των Sarbanes και Oxley ή άλλως ο νόμος Sarbanes-Oxley του έτους 2002 στην Αμερική. Ο νόμος αυτός αναφέρεται στην

⁶ Το ζήτημα της εταιρικής διακυβέρνησης προσεγγίζεται πρακτικά και επιστημονικά (ερευνητικά) από πέντε βασικές οπτικές: Λογιστική, Ελεγκτική, Διοίκηση Επιχειρήσεων, Χρηματοοικονομική και Δίκαιο.

απαίτηση των αμερικανικών αρχών από αλλοδαπές εταιρείες που έχουν εισηγμένες μετοχές σε αμερικάνικα χρηματιστήρια, να συμμορφώνονται σε:

α) ένα αυστηρό εποπτικό όργανο των εισηγμένων εταιρειών που ονομάζεται Public Companies Accounting Oversight Board (PCAOB),

β) σε μία σειρά από αυστηρές ρυθμίσεις λειτουργίας και συμπεριφοράς του Διοικητικού Συμβουλίου, του ελεγκτή ο οποίος οφείλει να αναφέρεται στη σχετική δήλωση του διοικητικού συμβουλίου για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δομών του εσωτερικού ελέγχου, και της επιτροπής ελέγχου τα οποία απαραίτητως πρέπει να είναι μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ..

Σήμερα υπάρχει, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊό Επίτροπο για την Εσωτερική Αγορά και τις Υπηρεσίες, κ. Michel Barnier (2011):

«σε επίπεδο ΕΕ, ένα σύνολο αρχών και κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης. Αποτελείται από μια σειρά συστάσεων για την ανεξαρτησία των μη εκτελεστικών διευθυντικών στελεχών, τις επιτροπές των συμβουλίων και τις αποδοχές. Επιπλέον, περιέχει επίσης την υποχρέωση των εισηγμένων εταιρειών να εκδίδουν δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης. Οι οδηγίες σχετικά με τις εξαγορές (οδηγία 2004/25/ΕΚ), τη διαφάνεια των εισηγμένων εταιρειών (οδηγία 2004/109/ΕΚ), τα δικαιώματα των μετόχων (οδηγία 2007/36/ΕΚ), η οδηγία για την κατάχρηση αγοράς (2003/6/ΕΚ) και η οδηγία για τους υποχρεωτικούς ελέγχους (2006/43/ΕΚ), διαμορφώνουν το τοπίο της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.»⁷

Σύμφωνα μάλιστα με πρόσφατες προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Commission, SEC 1385/2011) περί νομικού πλαισίου ελέγχου των ενοποιημένων και μη χρηματοοικονομικών λογαριασμών καθώς και των εταιρειών δημοσίου συμφέροντος, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών είναι μια υπηρεσία που παρέχεται προς το δημόσιο συμφέρον. Ο έλεγχος συμβάλλει στην πιστοληπτική ικανότητα της εταιρείας, καθώς και στην αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων. Η υπηρεσία αυτή είναι από τη μία πλευρά το αποτέλεσμα της εκ του νόμου ανάθεσης μίας επίλεκτης ομάδας από εξειδικευμένο προσωπικό και από την άλλη μεριά αποτελεί υποχρέωση για όλες τις εταιρείες. Αν και δεν είναι πανομοιότυπα, ορισμένα στοιχεία της αγοράς ελέγχου για τις μεγάλες επιχειρήσεις

⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-404_el.htm?locale=en (ανάκτηση 30/08/2012)

είναι παρόμοια με την αγορά των οίκων αξιολόγησης (CRAs- Credit Rating Agencies). Ενώ η πρώτη κυριαρχείται από τις "Big Four" (PWC, KPMG, Ernst και Young και Deloitte), η τελευταία κυριαρχείται από τρεις μεγάλους οίκους CRAs (S&P, Moody, Fitch).

Επιπλέον, ο Επίτροπος υποστηρίζει ότι και στις δύο αγορές υπάρχει εγγενής σύγκρουση συμφερόντων στο ότι το αντικείμενο της γνωμοδότησης είναι επίσης ο πελάτης. Από την προοπτική μιας εισηγμένης εταιρείας, ο εκδότης των τίτλων του οποίου οι λογαριασμοί και του οποίου οι γνώμες για τον έλεγχο και την βαθμολογική κατάταξη της πιστοληπτικής ικανότητάς του, παρέχονται, αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος της πληρωμής του εξωτερικού ελεγκτή και του CRA. Και οι δύο ελεγκτές αντλούν την επιχειρηματικότητά τους από την παρακάτω νομική απαίτηση: οι εταιρείες πρέπει να έχουν τις οικονομικές τους καταστάσεις υπό εποπτεία και πολλές νομικές διατάξεις απαιτούν αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας. Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε την ανάγκη για κατάλληλη βαθμονόμηση. Δεδομένων των μεγάλων κοινωνικών επιπτώσεων που έχουν οι μεγάλες εισηγμένες εταιρείες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, είναι σημαντικό η ελεγχόμενη εταιρεία να επινοήσει ένα πιο απαιτητικό και αυστηρό πλαίσιο κατά τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων τους. Επομένως, είναι φυσικό να δημιουργούνται σοβαρές ανησυχίες για τις εταιρείες, που επηρεάζουν ένα πολύ μεγάλο αριθμό ενδιαφερομένων, όπως τις εισηγμένες εταιρείες και τα νομικά πρόσωπα που πραγματοποιούν δραστηριότητες στο χρηματοπιστωτικό τομέα των υπηρεσιών (οι γνωστές Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος – Ο.Δ.Σ.). Οι ανησυχίες αυτές μπορεί να είναι:

1. Το χάσμα μεταξύ του τι προσδοκούν οι ενδιαφερόμενοι, τι αναμένουν από τον έλεγχο και του τι πραγματικά κάνουν οι ελεγκτές.
2. Η ανεξαρτησία ούτε εξασφαλισμένη είναι και ούτε μπορεί να αποδειχθεί ότι στηρίζεται σε ένα πρότυπο, όπου ο έλεγχος θα διεκπεραιωθεί αποτελεσματικά από μια πληθώρα εμπορικών υπηρεσιών που παρέχονται από τους ελεγκτές προς τους πελάτες τους. Η έλλειψη τακτικών διαγωνισμών των ελεγκτικών υπηρεσιών και η περιοδική εναλλαγή των ελεγκτικών εταιρειών έχει στερήσει από τον έλεγχο το βασικό του ήθος που είναι ο επαγγελματικός σκεπτικισμός.

Ο συνδυασμός των παραπάνω προβλημάτων προϋποθέτει ότι οι επενδυτές και οι άλλοι ενδιαφερόμενοι είναι σε θέση να εμπιστεύονται ανεπιφύλακτα την πλήρη ανεξαρτησία, και ως εκ τούτου την ποιότητα της ελεγκτικής γνωμοδότησης. Οι επιθεωρήσεις των ελεγκτών που διεξάγονται από τις εθνικές εποπτικές αρχές ελέγχου

των κρατών μελών (και στις ΗΠΑ) βρήκαν ότι η ανεξαρτησία του ελέγχου είναι σχεδόν ανύπαρκτη.

Αν και κανένας ενδιαφερόμενος δεν θα πρέπει να βασίζετε αποκλειστικά στη έκθεση ελέγχου για να σχηματίσει άποψη σχετικά με την οικονομική σταθερότητα μιας εταιρείας, είναι ωστόσο, ιδιαίτερα σημαντικό ο ενδιαφερόμενος να είναι σε θέση να εμπιστευτεί το εύλογο των οικονομικών καταστάσεων που έχουν ελεγχθεί με διαφάνεια. Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει κυρίως να είναι σε θέση, να βασίζονται στην ικανότητα της ελεγχόμενης οντότητας να συνεχίσει να δραστηριοποιείτε, δηλαδή να είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της προς τους πιστωτές της στο προβλέψιμο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ - ΤΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΤΩΝ Δ.Π.Χ.Π. ΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

3.1 ΔΙΕΘΝΕΣ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η σημαντικότητα εφαρμογής των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.) είναι τεράστια στο διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα. Και αυτό γιατί πάντα υπήρχαν και υπάρχουν διαφορές στις πρακτικές - πρότυπα της λογιστικής απεικόνισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, που έχουν οι διαφορετικής εθνικότητας εταιρείες, σύμφωνα με το εκάστοτε εθνικό εταιρικό δίκαιο στο οποίο υπάγονται.

Οι διαφορές μεταξύ των εθνικών προτύπων λογιστικής και των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.) τα οποία μετέπειτα διευρύνθηκαν και μετονομάστηκαν σε Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, έγκεινται τόσο σε πολιτιστικό όσο και σε νομικό επίπεδο σύμφωνα με τους Ding, Jeanjean και Stolowy (2005). Το μέγεθος του δείγματος που χρησιμοποίησαν, αφορούσε 52 χώρες και ερευνητικός σκοπός τους ήταν να μετρηθούν οι διαφορές μεταξύ των εθνικών Γενικά Παραδεκτών Λογιστικών Αρχών της κάθε χώρας (GAAP ή Γ.Π.Λ.Α.) που συμμετείχε στο δείγμα και των Δ.Λ.Π., χρησιμοποιώντας δύο καινοτόμα μέτρα - δείκτες: απόκλιση και απουσία. Η απόκλιση μετρά το βαθμό στον οποίο οι Γ.Π.Λ.Α και Δ.Λ.Π. καλύπτουν ένα συγκεκριμένο θέμα λογιστικό, επιβάλλοντας διαφορετικές μεθόδους. Η απουσία μετρά το βαθμό στον οποίο οι Γ.Π.Λ.Α. δεν καλύπτουν ένα ζήτημα λογιστικής το οποίο ρυθμίζεται από τα Δ.Λ.Π. Έτσι βρέθηκε ότι οι πολιτιστικές αξίες συνδέονται περισσότερο με τον δείκτη απόκλισης απ' όσο συνδέονται οι διαφορές του εθνικού νομικού πλαισίου που διέπει τις ελεγχόμενες και οι υπό έλεγχο εταιρείες της κάθε χώρας που συμμετέχει στο δείγμα με τα Δ.Λ.Π.. Όσον αφορά το δείκτη απουσίας, δεν βρέθηκε καμία σημαντική σχέση είτε με τις πολιτιστικές αξίες, είτε με της νόμιμης προέλευσης διαφορές εθνικών προτύπων και Δ.Λ.Π.

Για τους παραπάνω λόγους συστήθηκε το 1973, ο μη κερδοσκοπικός ιδιωτικός οργανισμός «Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων» (IASB), ο οποίος μετονομάστηκε από το 2010 και παραμένει με αυτή την ονομασία μέχρι και σήμερα ως «Ίδρυμα Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης» (IFRS Foundation). Κύριοι στόχοι είναι η ανάπτυξη και η προώθηση των Διεθνών

Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ), μέσω του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB). Τα Δ.Π.Χ.Π. αποτελούν κοινά διεθνώς αποδεκτά πρότυπα και πρακτικές έτσι ώστε οι λογαριασμοί της οποιαδήποτε εθνικής προέλευσης εταιρείας να είναι κατανοητές και συγκρίσιμες σε όλη τα διεθνή σύνορα. Τα Δ.Π.Χ.Π. αποτελούν μια συνέπεια του αυξανόμενου διεθνούς εμπορίου και της διεθνούς επενδυτικής συμμετοχής και είναι ιδιαίτερος σημαντικά ως προς την εφαρμογή τους για τις εταιρείες που έχουν συναλλαγές σε διάφορες χώρες. Πρόκειται για την αντικατάσταση σταδιακά των πολλών διαφορετικών εθνικών λογιστικών προτύπων. Πιο συγκεκριμένα πρέπει να ακολουθούνται από τους λογιστές που τηρούν τα βιβλία των εταιρειών, ώστε αυτά να είναι συγκρίσιμα, κατανοητά, αξιόπιστα στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον της εν λόγω εταιρείας.

Για την ορθότητα και τον έλεγχο εφαρμογής των Δ.Π.Χ.Π., σύμφωνα πάντα με κανόνες διεθνούς δικαίου, κάθε εταιρεία είναι υποχρεωμένη να προσλάβει Ελεγκτικές εταιρείες Ορκωτών, οι οποίες και αυτές με τη σειρά τους ελέγχονται τόσο από το «IFRS Foundation» όσο και από τις κατά τόπους, σε εθνικό επίπεδο σύμφωνα με την έδρα της ελεγχόμενης εταιρείας, λογιστικές δημόσιες αρχές.

3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) θέλοντας να εναρμονίζει τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση που παρέχουν οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, προκειμένου να εξασφαλισθεί η προστασία των επενδυτών, το 2002 εξέδωσε για πρώτη φορά την υποχρεωτική εφαρμογή των διεθνών λογιστικών κανόνων αποσκοπώντας στη διαφύλαξη της εμπιστοσύνης προς τις χρηματοπιστωτικές αγορές και ταυτόχρονα, στη διευκόλυνση της διαπραγμάτευσης κινητών αξιών σε διασυνοριακό και διεθνές επίπεδο. Προκειμένου να εναρμονισθούν οι χρηματοοικονομικές πληροφορίες που παρουσιάζονται από τις εταιρείες που εδρεύουν σε κράτη μέλη της Ε.Ε, ούτως ώστε να εξασφαλισθεί υψηλό επίπεδο διαφάνειας και συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων τους και ως εκ τούτου, η αποτελεσματική λειτουργία των κεφαλαιαγορών της Κοινότητας και της εσωτερικής αγοράς του κράτους μέλους, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ε.Ε. εξέδωσε για πρώτη φορά το 2002, σχετικό με τους προαναφερθέντες σκοπούς, Κανονισμό.

Σύμφωνα λοιπόν με τον Κανονισμό αριθ. 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 2002 θεσπίστηκε η εφαρμογή

των διεθνών λογιστικών προτύπων. Πιο συγκεκριμένα, βάσει του προαναφερθέντος Κανονισμού προβλέπονταν ότι για κάθε οικονομικό έτος που αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου 2005 και εφεξής, οι εταιρείες που διέπονταν από το δίκαιο ενός κράτους μέλους όφειλαν να καταρτίζουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα που υιοθετούνται βάσει συγκεκριμένης διαδικασίας που προβλέπονταν στον εν λόγω Κανονισμό, όπως αναφέρεται στο άρθρο 6 παράγραφος 2. Η παραπάνω υποχρέωση βρίσκει εφαρμογή, εάν, κατά την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού τους, οι τίτλοι τους ήταν δεκτοί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά οποιουδήποτε κράτους μέλους κατά την έννοια του άρθρου 1 σημείο 13 της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Μαΐου 1993, σχετικά με τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών σε οργανωμένη αγορά χρηματοπιστωτικών τίτλων.

Βέβαια, μετά τον Κανονισμό 1606/2002, ακολούθησαν μία σειρά από τροποποιήσεις, όπως:

1. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1569/2007 της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 2007 για την καθιέρωση μηχανισμού για τον προσδιορισμό της ισοδυναμίας των λογιστικών προτύπων που εφαρμόζουν οι εκδότες κινητών αξιών τρίτων χωρών βάσει των οδηγιών 2003/71/ΕΚ και 2004/109/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [Επίσημη Εφημερίδα L 340, 22.12.2007].
2. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1126/2008 της Επιτροπής της 3ης Νοεμβρίου 2008 για την υιοθέτηση ορισμένων διεθνών λογιστικών προτύπων σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [Επίσημη Εφημερίδα L 320, 29.11.2008].
3. Απόφαση 2008/961/ΕΚ της Επιτροπής της 12ης Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τη χρήση από εκδότες κινητών αξιών τρίτων χωρών των εθνικών λογιστικών προτύπων ορισμένων τρίτων χωρών και των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής αναφοράς για την προετοιμασία των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2008) 8218]
4. Οδηγία 2003/51/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2003 για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 78/660/ΕΟΚ, 83/349/ΕΟΚ, 86/635/ΕΟΚ και 91/674/ΕΟΚ σχετικά με τους ετήσιους και τους ενοποιημένους λογαριασμούς εταιρειών ορισμένων

μορφών, τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και ασφαλιστικών επιχειρήσεων [Επίσημη Εφημερίδα L 178 της 17.7.2003]. Η οδηγία αυτή αποσκοπεί στην εναρμόνιση των λογιστικών κανόνων που εφαρμόζονται σε εταιρείες και λοιπούς οργανισμούς που δεν υπόκεινται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων στις επιχειρήσεις οι οποίες είναι εισηγμένες σε χρηματιστήριο. Με τον τρόπο αυτό, εξαλείφει κάθε ασυμφωνία μεταξύ των λογιστικών οδηγιών και του κανονισμού για την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων (IFRS), δεδομένου ότι παρέχει τη δυνατότητα εφαρμογής των λογιστικών προτύπων στις επιχειρήσεις που διατηρούν τις λογιστικές οδηγίες ως νομοθετική βάση. Εξάλλου, η οδηγία επεκτείνει πέρα από τις χρηματοοικονομικές πτυχές, την ανάλυση των κινδύνων στις εκθέσεις διαχείρισης των επιχειρήσεων. Διευκρινίζει επίσης το υποχρεωτικό περιεχόμενο των εκθέσεων των ελεγκτών.

Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι όλες οι ως άνω τροποποιήσεις δεν αλλοιώνουν το σκοπό του αρχικού Κανονισμού 1606/2002.

3.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η εφαρμογή των Δ.Λ.Π. στην Ελλάδα καθιερώνεται με τον Ν.2992/2002. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του σχετικού νόμου εφαρμόζονται στη χώρα μας, κατά την κατάρτιση των δημοσιευόμενων οικονομικών καταστάσεων, οι οποίες περιλαμβάνουν: (α) Ισολογισμό (β) Κατάσταση Αποτελεσμάτων (γ) Κατάσταση Μεταβολών των ιδίων κεφαλαίων (δ) Κατάσταση ταμιακών ροών (ε) Σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων, ως εξής:

- Υποχρεωτικά από τις Ανώνυμες Εταιρείες, των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, από 1/1/2005, τόσο στις ατομικές όσο και στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις τους (δηλαδή και των μητρικών και των θυγατρικών τους).
- Προαιρετικά από τις λοιπές επιχειρήσεις που έχουν τη μορφή Ανωνύμου Εταιρείας και επιλέγουν τους τακτικούς κατά νόμο ελεγκτές τους από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (Σ.Ο.Ε.Λ.).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τους Σταυρόπουλο Α., Βαζακίδη Α., Τσοπόγλου Σ. (2010), το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα και οι ανάγκες της χρηματοδότησης,

επιβάλλουν στις οικονομικές καταστάσεις να εξασφαλίζουν τη συγκρισιμότητα τόσο μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων και κλάδων όσο και μεταξύ των οικονομικών χρήσεων τους.

Οι εταιρείες που τηρούν στην Ελλάδα υποχρεωτικά ή προαιρετικά τα Δ.Π.Χ.Π., έχουν την δυνατότητα να ενημερώνουν τα λογιστικά τους βιβλία με ένα από τους παρακάτω τρόπους (Ν.3229/2004):

1. Οι επιχειρήσεις τηρούν και ενημερώνουν καθημερινά τα λογιστικά τους βιβλία με βάση τους κανόνες Δ.Π.Χ.Π. και στο τέλος της κάθε χρήσης, σε ειδικό ημερολόγιο γίνονται οι λογιστικές εγγραφές προσαρμογής και προσδιορίζονται έτσι τα φορολογητέα κέρδη που θα φορολογηθούν στο τέλος της ίδιας χρήσης με τους κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας,
2. Οι επιχειρήσεις τηρούν και ενημερώνουν τα λογιστικά τους βιβλία καθημερινά και προσδιορίζουν τα κέρδη τους με βάση τους κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας (δηλαδή τηρούν τα λογιστικά τους βιβλία, όπως τα τηρούσαν και πριν εφαρμόσουν τα Δ.Π.Χ.Π.), στο τέλος της ίδιας χρήσης γίνονται σε ειδικό ημερολόγιο οι λογιστικές εγγραφές προσαρμογής για να προκύπτουν έτσι και τα αποτελέσματα βάσει των Δ.Π.Χ.Π.

Δηλαδή, στην πραγματικότητα, και στις δύο περιπτώσεις, τηρούνται δύο ειδών λογιστικά βιβλία, εκείνα των Δ.Π.Χ.Π. και εκείνα της φορολογικής νομοθεσίας.

Από τους παραπάνω δύο τρόπους λογιστικής ενημέρωσης, όταν ακολουθείται ο πρώτος τρόπος, τότε ενημερώνονται τα λογιστικά βιβλία καθ' όλη τη διάρκεια της χρήσης με βάση τους κανόνες των Δ.Π.Χ.Π. και το αργότερο στο τέλος της χρήσης ενημερώνονται τα λογιστικά βιβλία της φορολογικής νομοθεσίας με δεδομένα στοιχεία αυτά που είναι καταχωρημένα στα βιβλία με τα Δ.Π.Χ.Π. και με συμπλήρωμα τις πρόσθετες απαιτούμενες λογιστικές εγγραφές προσαρμογής. Όταν ακολουθείται ο δεύτερος τρόπος από τους πιο πάνω αναφερόμενους λογιστικούς τρόπους εφαρμογής, τότε ενημερώνονται τα λογιστικά βιβλία καθ' όλη τη διάρκεια της χρήσης με βάση τη φορολογική νομοθεσία μέχρι να προσδιοριστούν τα αποτελέσματα χρήσης και οι φόροι. Δηλαδή, τηρούνται και ενημερώνονται τα λογιστικά βιβλία καθ' όλη τη διάρκεια της χρήσης, όπως ακριβώς τηρούνταν και ενημερώνονταν πριν ακόμα εφαρμοσθούν τα Δ.Π.Χ.Π. και όπως σήμερα τηρούνται τα λογιστικά βιβλία Γ' κατηγορίας του Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (Κ.Φ.Α.Σ.- Ν.4111/2013), ο οποίος κατήργησε τον Κώδικα Βιβλίων και

Στοιχείων (Κ.Β.Σ.), από τις λοιπές επιχειρήσεις. Ταυτόχρονα όμως, καταλήγουν οι προαναφερθέντες καθηγητές, από τις λογιστικές εγγραφές της φορολογικής λογιστικής θα πρέπει να ενημερώνονται και τα λογιστικά βιβλία των Δ.Λ.Π., δηλαδή να γίνεται «αυτόματη ενημέρωση».

Αξίζει να σημειωθεί ότι το νομικό πλαίσιο που ίσχυσε στην Ελλάδα από 1/1/2003 έως 21/12/2010, δεν κάλυπτε θέματα προσαρμογής των επιχειρήσεων στα Δ.Π.Χ.Π. ώστε να εναρμονίζονταν η φορολογική και λογιστική Ελληνική νομοθεσία με αυτά. Το νομικό αυτό κενό ήρθε να καλύψει ο νέος Κ.Φ.Α.Σ., σύμφωνα με τον οποίο, ο υπόχρεος απεικόνισης συναλλαγών που τηρεί τα βιβλία του σύμφωνα με τους κανόνες των Δ.Π.Χ.Π. υποχρεούται:

- Να συντάσσει Πίνακα Συμφωνίας Λογιστικής - Φορολογικής Βάσης (Π.Σ.Λ.Φ.Β.). Στον Πίνακα αυτόν καταχωρούνται σε χωριστές στήλες για κάθε πρωτοβάθμιο διαφοροποιημένο λογαριασμό σε χρέωση ή πίστωση:
 - Η αξία όπως προκύπτει από τα τηρούμενα βιβλία (Λογιστική βάση).
 - Η αξία όπως προσδιορίζεται με βάση τους κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας (Φορολογική βάση).
 - Η διαφορά μεταξύ Λογιστικής και Φορολογικής Βάσης.
- Να τηρεί ιδιαίτερο Φορολογικό Μητρώο Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων, το οποίο μπορεί να είναι ενσωματωμένο στο κύριο Μητρώο Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων της εταιρείας και χρησιμοποιείται ως βάση του ποσοτικού προσδιορισμού των αναγκαίων καταχωρήσεων στον Π.Σ.Λ.Φ.Β. και στον Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων, στο βαθμό που κατά την εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Π., προκύπτουν διαφορές στην αποτίμηση πάγιων περιουσιακών στοιχείων είτε λόγω της διαφοροποίησης της προ των αποσβέσεων αξίας τους είτε λόγω της διαφοροποίησης των συσσωρευμένων αποσβέσεων.
- Να συντάσσει Πίνακες Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης, Σχηματισμού Φορολογικών Αποθεματικών και Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα Φορολογικών Αποθεματικών, των οποίων τα δεδομένα προκύπτουν από λογαριασμούς που τηρούνται με τη διπλογραφική μέθοδο.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα είναι αριθμημένα όπως παρακάτω⁸:

- ΔΛΠ 1: Παρουσίαση Οικονομικών Καταστάσεων
- ΔΛΠ 2: Αποθέματα
- ΔΛΠ 7: Καταστάσεις Ταμειακών Ροών
- ΔΛΠ 8: Λογιστικές Πολιτικές, Αλλαγές στις Λογιστικές Εκτιμήσεις και Λάθη
- ΔΛΠ 10: Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού
- ΔΛΠ 11: Κατασκευαστικές Συμβάσεις
- ΔΛΠ 12: Φόροι Εισοδήματος
- ΔΛΠ 14: Οικονομικές Πληροφορίες Κατά Τομέα
- ΔΛΠ 16: Ενσώματα Πάγια
- ΔΛΠ 17: Μισθώσεις
- ΔΛΠ 18: Έσοδα
- ΔΛΠ 19: Παροχές σε Εργαζόμενους
- ΔΛΠ 26: Λογιστική και Πληροφόρηση Προγραμμάτων Παροχών Αποχώρησης από την Υπηρεσία
- ΔΛΠ 20: Λογιστική των Επιχορηγήσεων και Γνωστοποίηση της Κρατικής Υποστήριξης
- ΔΛΠ 21: Οι Επιδράσεις των Μεταβολών στις Τιμές Συναλλάγματος
- ΔΛΠ 23: Κόστος Δανεισμού
- ΔΛΠ 24: Γνωστοποιήσεις Συνδεδεμένων Μερών
- ΔΛΠ 27: Ενοποιημένες και Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις
- ΔΛΠ 28: Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις
- ΔΛΠ 29: Παρουσίαση Οικονομικών Στοιχείων σε Υπερπληθωριστικές Οικονομίες
- ΔΛΠ 30: Γνωστοποιήσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις Τραπεζών και Όμοιων Χρηματοοικονομικών Ιδρυμάτων
- ΔΛΠ 31: Επενδύσεις σε Κοινοπραξίες

⁸http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AE_%CE%A0%CF%81%CF%8C%CF%84%CF%85%CF%80%CE%B1_%CE%A7%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82 (ανάκτηση 23/02/2013)

- ΔΛΠ 32: Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Αποτίμηση
- ΔΛΠ 33: Κέρδη ανά Μετοχή
- ΔΛΠ 34: Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις
- ΔΛΠ 36: Μείωση της Αξίας Στοιχείων του Ενεργητικού
- ΔΛΠ 37: Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδιάμεσες Απαιτήσεις
- ΔΛΠ 38: Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού
- ΔΛΠ 40: Επενδύσεις σε Ακίνητα
- ΔΛΠ 41: Γεωργία

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης έρχονται το 2006 να εμπλουτίσουν τα Δ.Λ.Π.. Η εφαρμογή τους καθίσταται για τις ελληνικές επιχειρήσεις υποχρεωτική αφορώντας και λοιπές επιχειρήσεις πέραν των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Αυτά είναι:

- ΔΠΧΠ 1: Πρώτη Εφαρμογή των ΔΠΧΠ
- ΔΠΧΠ 2: Πληρωμές Βασιζόμενες σε Συμμετοχικούς Τίτλους
- ΔΠΧΠ 3: Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων
- ΔΠΧΠ 4: Ασφαλιστικές Συμβάσεις
- ΔΠΧΠ 5: Πάγια Στοιχεία του Ενεργητικού Κατεχόμενα προς Πώληση και Διακοπείσες Δραστηριότητες
- ΔΠΧΠ 6: Έρευνα και Αξιολόγηση Ορυκτών Πόρων
- ΔΠΧΠ 7: Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις
- ΔΠΧΠ 8: Λειτουργικοί Τομείς
- ΔΠΧΠ 9: Χρηματοοικονομικά Μέσα
- ΔΠΧΠ 10: Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις
- ΔΠΧΠ 11: Κοινή Ρυθμίσεις
- ΔΠΧΠ 12: Παρουσίαση των Συμφερόντων σε άλλες οντότητες
- ΔΠΧΠ 13: Επιμέτρηση της εύλογης αξίας
- Διερμηνείες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟ 2004 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ Δ.Π.Χ.Π.

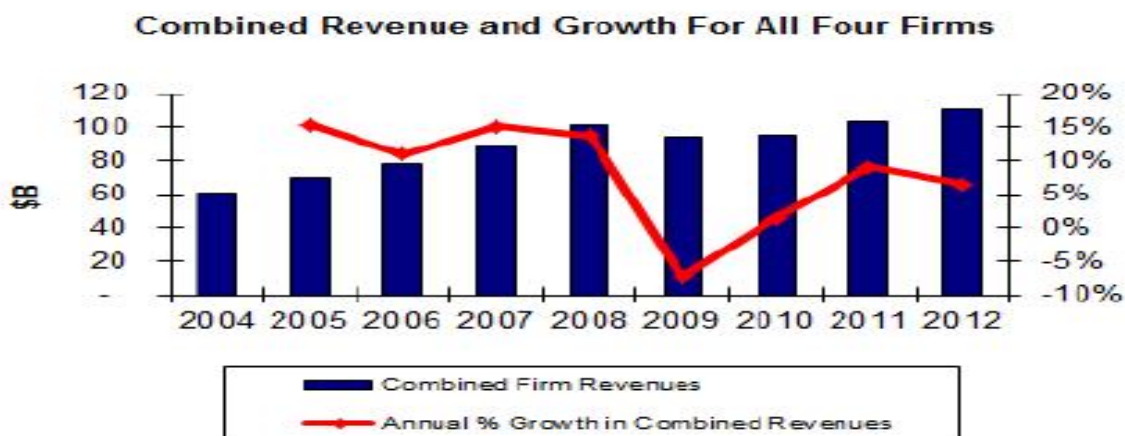
4.1 ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ BIG 4⁹

Για τις «Big 4» ελεγκτικές εταιρείες, τόσο το 2009 όσο και το 2010 ήταν, από χρηματοοικονομικής άποψης, μειωμένης απόδοσης. Αυτό γιατί η εκτεταμένη παγκόσμια οικονομική κρίση επηρέασε τις οικονομικές επιδόσεις τους μέσω των δύσκολων εξωτερικών συνθηκών, της αργής οικονομικής ανάπτυξης, των πελατών που επικεντρώνονταν στην κοστολόγηση και τέλος μέσω των δυσκίνητων δραστηριοτήτων συγχωνεύσεων και εξαγορών. Αντίθετα το χρονικό διάστημα από το 2001 έως και 2008, το οποίο αποτέλεσε μια εξαιρετική περίοδος με συνεχή αύξηση των εσόδων τους σε διψήφιο ποσοστό, τα ενοποιημένα έσοδα των «Big 4» για το οικονομικό έτος 2009 μειώθηκαν κατά 7% σε όρους δολαρίων ΗΠΑ. Το 2010 αποδείχθηκε να είναι μια πολύ καλύτερη χρονιά για τις Big 4, με την χρηματοοικονομική τους απόδοση να ξεχωρίζει με θετικό πρόσημο. Οι λόγοι της θετικής απόδοσης τους οφείλονται στην επικράτηση σεναρίων περί βελτίωσης της παγκόσμιας οικονομίας, καθώς και από την υψηλή ανάπτυξη στις αναδυόμενες αγορές και τη βελτίωση της εμπιστοσύνης των ελεγχόμενων εταιρειών. Για το οικονομικό έτος 2010, τα ενοποιημένα έσοδα των Big 4 αυξήθηκαν κατά 1,4%, από 94 δις. Δολάρια το οικονομικό έτος 2009 σε \$ 95 δις. δολάρια. Το 2010 σηματοδότησε μια χρονιά μέτριας ανάκαμψης. Ο επιχειρήσεις καλωσόρισαν γενικά τις μικρές θετικές ποσοστιαίες μεταβολές των μεγεθών με πρώιμες ενδείξεις για σταθερή ανάκαμψη.

Ο πίνακας 4.1 που ακολουθεί πιστοποιεί το ποσοστό της διαχρονικής ανάπτυξης των Big 4 μέχρι και το 2012 σε σχέση με το ποσοστό των ενοποιημένων εσόδων τους διαχρονικά από το 2004 έως και το 2012.

⁹ An Analysis Of The 2012 Financial Performance Of The World's Largest Accounting Firms, By Big4.com (January 2013)

Πίνακας 4.1: Ενοποιημένα Έσοδα Big 4 2004-2012

Πηγή: <http://www.big4.com/wp-content/uploads/2013/01/The-2012-Big-Four-Firms-Performance-Analysis.pdf>

4.2 ΕΣΟΔΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ BIG 4¹⁰

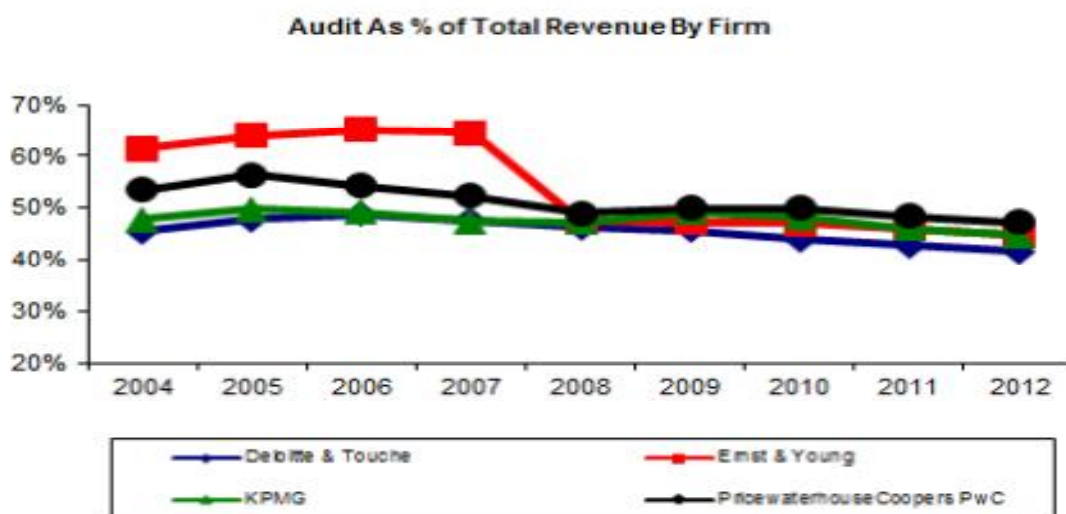
Η ελεγκτικές υπηρεσίες των Big 4 σε σχέση με τις φορολογικές και τις επιχειρηματικές συμβουλευτικές υπηρεσίες που παρέχουν, είναι οι μεγαλύτερες σε επίπεδο ενοποιημένων εσόδων τους και αυτό γιατί, αντιπροσωπεύει σχεδόν το 45% των συνολικών εσόδων τους το 2012. Πιο συγκεκριμένα το έτος 2004, τα έσοδα τους από τις παρεχόμενες ελεγκτικές υπηρεσίες ανέρχονταν στο 52% των συνολικών εσόδων τους, αλλά το 2012, είχε πέσει κατά 7% δηλαδή στο 45% των ενοποιημένων εσόδων τους. Η πτώση των εσόδων των ελεγκτικών υπηρεσιών καθώς επίσης και των εσόδων τους από την παροχή φορολογικών υπηρεσιών αντισταθμίστηκε από την αύξηση των εσόδων τους στην παροχή επιχειρηματικών συμβουλών.

Συνήθως, οι παρεχόμενες ελεγκτικές υπηρεσίες είναι μία σταθερή επιχειρηματική δραστηριότητα, για το λόγο ότι οι ανώνυμες εταιρείες ανανεώνουν τον ελεγκτή τους κάθε χρόνο, με επακόλουθο την αύξηση των ετήσιων αμοιβών που λαμβάνουν οι Big 4 από αυτές. Οι περισσότερες εταιρείες προτιμούν να διατηρούν τους ελεγκτές τους, για μεγάλο χρονικό διάστημα, διατηρώντας σταθερά το επάγγελμα του ελεγκτή στην κορυφή. Οι ελεγκτικές υπηρεσίες των Big 4 αυξήθηκαν ραγδαία από το 2005 έως και 2007, αλλά μειώθηκαν απότομα κατά τα έτη 2008 έως 2010, όσον αφορά τα συνολικά τους έσοδα. Στη συνέχεια ανέκαμψαν από 2010 έως 2012, αλλά αυτή η ανάκαμψη επισκιάστηκε από την ακόμη ταχύτερη ανάπτυξη των συμβουλευτικών υπηρεσιών που παρέχουν οι Big 4.

¹⁰ An Analysis Of The 2012 Financial Performance Of The World's Largest Accounting Firms, By Big4.com (January 2013)

Από το 2008 έως το 2009, τα έσοδα από τις ελεγκτικές υπηρεσίες των συγχωνευμένων ελεγχόμενων επιχειρήσεων μειώθηκε κατά 6% σε όρους δολαρίων ΗΠΑ, και από το 2009 έως 2010, τα έσοδα μειώθηκαν περαιτέρω κατά 0,2%. Αλλά το 2010 έως 2011, τα συνολικά έσοδα των Big 4 από τον έλεγχο, σημείωσαν ισχυρή αύξηση κατά 5,7%, δηλαδή από \$44,9 δισεκατομμύρια το 2010 σε \$47,5 δισεκατομμύρια το 2011. Η αμοιβή των ελεγκτών τέθηκε υπό πίεση το 2009, αλλά οι Big 4 διατήρησαν τον πελατοκεντρικό τους προσανατολισμό καθώς και το μερίδιο αγοράς τους, ώστε να μετριάσουν οποιοσδήποτε απώλειες που παρουσίασαν τα έσοδα τους κατά τα προηγούμενα έτη. Γενικά τα έσοδα τους παρέμειναν σταθερά από το 2009 έως το 2010, παρόλο που η Deloitte και η E&Y (Ernst & Young) δέχτηκαν μειώσεις οι οποίες κατά κάποιο τρόπο αντισταθμίστηκαν από την αύξηση των KPMG και PwC (πίνακας 4.2). Από το 2010 έως το 2011, οι ελεγκτική δραστηριότητα αυξήθηκε σε όλες τις Big 4, με την PwC να σημειώνει την ταχύτερη ανάπτυξη σε ποσοστό 6,5%, και διαμετρικά αντίθετα η Deloitte να σημειώνει βραδύτερη ανάπτυξη της σε ποσοστό 5,1%. Από το 2011 έως το 2012, τα ενοποιημένα έσοδα των Big 4 από τον έλεγχο αυξήθηκαν κατά 2,9%, δηλαδή από 47,7 δισεκατομμύρια δολάρια το 2011 σε 49,1 δισεκατομμύρια δολάρια το 2012. Η ελεγκτική δραστηριότητα της PwC αυξήθηκε κατά 3,3%, της Deloitte αυξήθηκε ταχύτερα κατά 6,0%, της E & Y κατά 3,4%, αλλά της KPMG συρρικνώθηκε κατά 1,6%, σε όρους δολαρίων ΗΠΑ.

Πίνακας 4.2: Συνολικά Έσοδα Ελέγχου των Big 4 ως Ποσοστό (2004-2012)

Πηγή: <http://www.big4.com/wp-content/uploads/2013/01/The-2012-Big-Four-Firms-Performance-Analysis.pdf>

4.3 ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΩΝ BIG4¹¹

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι τα έτη 2011 και 2012 αποτέλεσαν για τις Big 4 βασικά μεταβατικά έτη προς την ανάπτυξη, με βάση τη χρηματοοικονομική πορεία που χάραξαν κατά το 2010. Για το 2013 και εφεξής, θα δούμε μία καλή εισοδηματική ανάπτυξη για όλες τις εταιρείες που απαρτίζουν τις Big 4, η οποία απορρέει από τις ευνοϊκές οικονομικές συγκυρίες. Ειδικότερα, για το οικονομικό έτος 2013, βλέπουμε ένα 5% έως 8% στη συνολική ανάπτυξη για όλες τις Big 4, οι οποίες έχουν συμμετάσχει εκτενώς στην εκρηκτική ανάπτυξη των αναδυόμενων αγορών. Συγκεκριμένα, παρατηρούμε ότι, υπάρχουν κάποιοι βασικοί παράγοντες που θα κατευθύνουν τις Big 4 στην ανάπτυξη στο εγγύς έως μεσοπρόθεσμο μέλλον, αρχής γενομένης από το 2013 και μετά, ως εξής:

Οι Συμβουλευτικές Παρεχόμενες Υπηρεσίες τους, θα επωφεληθούν σημαντικά από τη συνεχιζόμενη δυναμική και το συνεχώς αυξανόμενο επιχειρηματικό οπτικό πεδίο των Big 4, καθώς και από την αύξηση της διείσδυσης τους στον τομέα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Οι φορολογικές Παρεχόμενες Υπηρεσίες τους θα επωφεληθούν άμεσα από την παγκοσμιοποίηση, τη συμμόρφωση, τις συγχωνεύσεις και εξαγορές των ελεγχόμενων επιχειρήσεων και από τις πολυσύνθετες αλυσίδες εφοδιασμού.

Οι Ελεγκτικές Παρεχόμενες Υπηρεσίες τους θα εισέλθουν σε μία τροχιά πρόκλησης λόγω της ενδοεταιρικής ανταγωνιστικότητας και λόγω των πιέσεων που θα ασκήσουν οι πελάτες σχετικά με τις αμοιβές και την τιμολόγηση που ορίζουν οι Big 4. Υπάρχει ήδη υψηλότερη διείσδυση των Big 4 στις αναδυόμενες αγορές, οι οποίες έχουν καλύτερο προφίλ ανάπτυξης. Ακόμη σημαντικότερο, η Ασία έχει γίνει μια πιο σημαντική και με υψηλότερη ανάπτυξη περιοχή, για όλες τις Big 4, συνεπώς και οι δύο παράγοντες θα βοηθήσουν την αύξηση των εσόδων τους.

Οι παρεχόμενες συμβουλευτικές υπηρεσίες αποτελούν την μεγαλύτερη συνιστώσα των εσόδων η οποία συνεχίζει να είναι ισχυρή από έτος σε έτος. Και οι δύο παράγοντες θα ωθήσουν την αύξηση των εσόδων τους συνολικά.

Το 2012 έχει δείξει ότι οι Big 4 προχωρούν γρήγορα σε επιλεκτικές εξαγορές ώστε να αυξήσουν την εμπειρογνωμοσύνη των συμβούλων τους. Αυτές οι υπηρεσίες της προστιθέμενης αξίας θα ωθήσουν επιπλέον την ενίσχυση των συνολικών εσόδων τους.

¹¹ An Analysis Of The 2012 Financial Performance Of The World's Largest Accounting Firms, By Big4.com (January 2013)

Η ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες αγορές, όπως Βραζιλία, Χιλή, Ανατολική και Νότια Αφρική, Μέση Ανατολή θα είναι ισχυρή και βαθιά, καθώς η αυξανόμενη χρηματοοικονομική εξειδίκευση θα δημιουργήσει τη ζήτηση των Big 4 για παροχή ελεγκτικών, φορολογικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Οι παγκόσμιοι μακροοικονομικοί παράγοντες, όπως τα χαμηλά επιτόκια, η βελτίωση των μετοχικών αγορών, εξασθενούν το Ιαπωνικό Γιεν και το Ευρώ θα παρέχει ώθηση στις διασυνοριακές συγχωνεύσεις και εξαγορές.

Η υιοθέτηση του ΔΠΧΠ παγκοσμίως θα επιταχυνθεί το 2013 και μετά, καθιστώντας παράλληλα επιτακτική ανάγκη όσων απαιτούν την εξωτερική βοήθεια των ορκωτών ελεγκτών των Big 4, για να εφαρμόσουν και να συμμορφωθούν οι ελεγχόμενες εταιρείες προς τις επιταγές των Δ.Π.Χ.Π. .

Οι Big 4 βρίσκονται στην ιδανική θέση για να αναπτύξουν την επιχειρηματικότητά τους, βοηθώντας τους πελάτες να συμμορφώνονται προς τους αυξανόμενους κανονισμούς σε παγκόσμιο επίπεδο, ιδιαίτερα στον χρηματοοικονομικό τομέα, στον τομέα της ενέργειας, στον τομέα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος των ελεγχόμενων εταιρειών και τέλος στον τομέα της ανάλυσης εξεύρεσης επενδυτικών κεφαλαίων των ελεγχόμενων εταιρειών.

Η συνεχιζόμενη απουσία αξιόπιστου και κατηγοριοποιημένου ανταγωνισμού θα διαωνίσει την κυριαρχία των Big 4 στην Ελεγκτική και Φορολογική Αγορά Εργασίας, παρά τις οποιεσδήποτε προσπάθειες της Ευρωζώνης για την μείωση των μονοπωλίων που σχετίζονται με τις Big 4 .

Παρακάτω παρατίθενται ο συνολικός τζίρος των Big 4 από όλες τις κατηγορίες υπηρεσιών που παρέχουν:

Πίνακας 4.3: Συνολικός Τζίρος των Big 4 τα έτη 2007-2012

In Billions of US\$	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Deloitte	23.1	27.4	26.1	26.6	28.8	31.3
E&Y	21.1	23.0	21.4	21.2	22.9	24.4
KPMG	19.8	22.7	20.1	20.7	22.7	23.0
PwC	25.1	28.2	26.2	26.6	29.2	31.5
Combined Firms	89.1	101.3	93.8	95.1	103.6	110.3

Πηγή: <http://www.big4.com/wp-content/uploads/2013/01/The-2012-Big-Four-Firms-Performance-Analysis.pdf>

Συνεπώς, με βάση τον παραπάνω πίνακα και τα στοιχεία που προκύπτουν από τις αποδόσεις τους, το 2013 θα είναι μια ενδιαφέρουσα χρονιά, πιο συγκεκριμένα: για το αν η PwC θα είναι σε θέση να διατηρήσει την ηγετική της θέση πάνω από την Deloitte, την E & Y, και την KPMG, ακόμη και αν η τελευταία δημοσιεύσει καλύτερα αποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

5.1 Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ARTHUR ANDERSEN ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ENRON¹²

Η κατάρρευση της ενεργειακής εταιρείας Enron αποτελεί ένα οικονομικό σκάνδαλο που αναδείχθηκε το 2001, το οποίο οδήγησε και στην κατάρρευση της ελεγκτικής εταιρείας Arthur Andersen. Μετά από σειρά αποκαλύψεων, οι οποίες αφορούσαν αμφισβητούμενες λογιστικές πρακτικές, που διενεργήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1990, η Enron βρέθηκε πλέον στο χείλος της χρεοκοπίας τον Νοέμβριο του 2001, κηρύσσοντας πτώχευση στις 2 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους. Κατά την αποκάλυψη του σκανδάλου οι μετοχές της, σημείωσαν κατακόρυφη πτώση από τα \$90,00 ανά μετοχή σε λιγότερο από 50cent ανά μετοχή. Επειδή η εταιρεία συγκαταλεγόταν μεταξύ των blue chip, αυτή η απρόσμενη εξέλιξη είχε μεγάλο αντίκτυπο στην αγορά. Η πτώση της μετοχής της Enron πραγματοποιήθηκε όταν αποκαλύφθηκε ότι πολλά από τα κέρδη και τα έσοδα της, ήταν αποτέλεσμα συμφωνιών με οικονομικές μονάδες ειδικού σκοπού, εταιρείες περιορισμένης ευθύνης που η ίδια έλεγε. Αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν πολλά από τα χρέη και απώλειες της εταιρείας να μην εμφανίζονται στις οικονομικές της καταστάσεις. Επιπλέον, το σκάνδαλο αυτό οδήγησε και στη διάλυση της Arthur Andersen, η οποία την έλεγε και ήταν μέχρι εκείνη την περίοδο μία εκ των πέντε κορυφαίων ελεγκτικών εταιρειών. Ιδιαίτερα ζημιωμένα βγήκαν οι μέτοχοι, το κράτος, οι πιστωτές και οι εργαζόμενοι.

Στο σημείο αυτό το σκάνδαλο της Enron αναδεικνύει τον ρόλο των ελεγκτικών εταιρειών, γενικά. Η ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen, που ήταν ο εξωτερικός ελεγκτής της Enron, έχει κατηγορηθεί ότι εφάρμοζε «ελαστικά» ελεγκτικά πρότυπα κατά την εκτέλεση του ελεγκτικού έργου της, λόγω της σύγκρουσης συμφερόντων που ανέκυπτε από τη διατήρηση των σημαντικών συμβουλευτικών αμοιβών που αποκόμιζε από την Enron. Συγκεκριμένα, το 2000 η Arthur Andersen εισέπραξε 25 εκατ. δολάρια από ελεγκτικές αμοιβές και 27 εκατ. δολάρια από συμβουλευτικές υπηρεσίες. Από μόνο του το μέγεθος των ελεγκτικών

¹² http://www.morax.gr/Article/auditin_companies_enron (ανάκτηση 15/12/2012)

αμοιβών είχε μια σημαντική επίδραση στις διαπραγματεύσεις της ελεγκτικής εταιρείας με τη διοίκηση της Enron. Οι λογιστικοί χειρισμοί που χρησιμοποιήθηκαν από την Enron για την παραποίηση των οικονομικών της στοιχείων και οι οποίοι συγκαλύφθηκαν με την Έκθεση Ελέγχου της ελεγκτικής εταιρείας ήταν οι εξής: 1) Η οικονομική πολιτική η οποία απέκρυπτε ζημίες και χρέη της από ενδιαφερόμενους επενδυτές, 2) Η απόκρυψη επενδύσεων σε μη συγχωνευμένες επιχειρήσεις, που στην πραγματικότητα αφορούσε εταιρείες που βρίσκονταν υπό την πλήρη κατοχή της, γεγονός που φανέρωνε αυξημένες συναλλαγές, 3) Η πρακτική μη τήρησης της αυτοτέλειας των χρήσεων σε έσοδα από αμοιβές υπηρεσιών και μελλοντικών συμβολαίων, 4) Εμπορικές επενδύσεις, οι οποίες δεν βασιζόνταν σε πραγματικές πράξεις, 5) Η διαφοροποίηση των αποθεμάτων τέλους χρήσης, και 6) ανακριβείς αποκαλύψεις εμπορικών συναλλαγών. Η Arthur Andersen μηνύθηκε με σοβαρές χρηματικές αποζημιώσεις, κατηγορούμενη για παράλειψη καθηκόντων και απάτης, τόσο από τον τύπο όσο και από την επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α.. Το σκάνδαλο αυτό έπληξε τη φήμη της Arthur Andersen ανεπανόρθωτα. Η κατάληξη μίας εκ των πέντε μεγάλων ελεγκτικών εταιρειών, με διεθνή φήμη και κύρος, κάνει φανερό ότι η μακροχρόνια βιωσιμότητα και επιτυχία μιας ελεγκτικής εταιρείας δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την ύπαρξη μιας στέρεας, ηθικής επιχειρηματικής βάσης.

5.2 ΑΛΛΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ¹³

Η δράση της ελεγκτικής εταιρείας Ernst and Young, συνδέεται με το σκάνδαλο της Lehman Brothers. Η χρεοκοπία της τελευταίας, το Σεπτέμβρη του 2008, ήταν το αποκορύφωμα της κρίσης για τα υποβαθμισμένα στεγαστικά δάνεια στις ΗΠΑ. Η έκθεσή της σε υπερβολικό δανεισμό, που δημοσιεύθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2008, ήταν ήδη γνωστή στην E&Y, η οποία τον συγκάλυπτε υπογράφοντας τα βιβλία της. Όπως περιγράφεται στο πόρισμα των αμερικανικών αρχών, η E&Y, είχε επίγνωση της απάτης που έκανε η διοίκηση της τράπεζας, όταν καταχωρούσε στις πωλήσεις βραχυπρόθεσμο δανεισμό, έτσι ώστε τα αποτελέσματα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της να βελτιωθούν. Αποτέλεσμα ήταν οι μέτοχοι και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι να ενημερώνονται για μια ψευδή και ωραιοποιημένη οικονομική κατάσταση της εταιρείας.

¹³ http://www.morax.gr/Article/auditin_companies_enron (ανάκτηση 15/12/2012)

Η ελεγκτική εταιρεία Price Waterhouse Coopers κατηγορήθηκε, επίσης, για παρόμοιες πρακτικές. Τα πρωτοσέλιδα του διεθνούς οικονομικού τύπου φιλοξένησαν το κατόρθωμα της εταιρείας, προς την πολυεθνική ινδική εταιρεία λογισμικού (την τέταρτη μεγαλύτερη της χώρας) ονόματι Satyam Computer Services, το οποίο αποσκοπούσε στην εμφάνιση κερδών ύψους 1 δισ. δολαρίων επί διετία. Η ελεγκτική εταιρεία, παρά τη δημόσια και διεθνή κατακραυγή δεν αντιμετώπισε σοβαρές συνέπειες. Με επιείκεια αντιμετωπίστηκε και στην περίπτωση της αποδεδειγμένης λαθροχειρίας του ασφαλιστικού κολοσσού American International Group (AIG). Η PWC θεωρήθηκε ότι γνώριζε την ύπαρξη ενός δομημένου ομολόγου από την ασφαλιστική εταιρεία το 2004. Η αμερικανική επιτροπή κεφαλαιαγοράς της επέβαλε πρόστιμο 80 εκατ. δολαρίων.

Η Deloitte & Touche βρέθηκε αναμειγμένη στο σκάνδαλο της ιταλικής γαλακτοβιομηχανίας Parmalat, που μέχρι το 2003 ήταν η όγδοη μεγαλύτερη βιομηχανία της Ιταλίας. Η χρεοκοπία της χαρακτηρίστηκε ως η μεγαλύτερη επιχειρηματική χρεοκοπία της Ευρώπης. Η πτώση της ξεκίνησε όταν τράπεζα χαρακτήρισε ως πλαστό ένα έγγραφο με βάση το οποίο είχε καταθέσεις ύψους 4 δισ. ευρώ στα νησιά Κέιμαν. Μια σειρά από αποκαλύψεις έφεραν στην επιφάνεια την μαύρη τρύπα έκτασης 14 δισ. ευρώ στα λογιστικά της βιβλία, τα οποία η Deloitte & Touche έβρισκε σε τάξη.

Γίνεται φανερό ότι, τα κρούσματα λογιστικής απάτης σε επιχειρηματικούς κολοσσούς των ΗΠΑ, αλλά και σε άλλες χώρες του κόσμου, οδήγησαν σε κρίση εμπιστοσύνης στα οικονομικά στοιχεία των εταιρειών, που δημοσιεύονται, με την υπογραφή των ελεγκτικών εταιρειών.

5.3 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2005 & 2010¹⁴

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς του 2005, ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας ήταν υψηλός σημειώνοντας μικρή επιβράδυνση σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Η επιβράδυνση αυτή σημειώνεται εξαιτίας της αποδυνάμωσης των παραγόντων που έδωσαν ώθηση στη συνολική εγχώρια ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών εκείνη την περίοδο. Η λήξη των Ολυμπιακών

¹⁴ Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς – Ετήσια Έκθεση 2005 & 2010.

αγώνων, τα χαμηλά επίπεδα επιτοκίων και η μεγάλη άνοδος των τιμών του πετρελαίου, επέδρασαν κατασταλτικά στην ελληνική οικονομία. Το πραγματικό Ακαθάριστο Προϊόν της χώρας αυξήθηκε κατά 3,6% το 2005, ενώ την ίδια περίοδο στην ευρωζώνη αυξήθηκε κατά 1,2%. Το γεγονός αυτό κατέτασσε την Ελλάδα για ένα ακόμα έτος στα κράτη με τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης. Η αύξηση του ΑΕΠ ήταν αποτέλεσμα υψηλής καταναλωτικής ζήτησης, ως αποτέλεσμα της αύξησης της καταναλωτικής πίστης προς τον ιδιωτικό τομέα.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια αρχίζει να αυξάνεται μέχρι και το έτος 2007. Το 2008 και πάλι αρχίζει να επιβραδύνεται ώστε να καταλήξουμε το 2009 να εμφανίζει αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης (-1,2%). Το 2010 η ελληνική οικονομία συνεχίζει να βρίσκεται σε δυσπραγία ενώ η παγκόσμια οικονομία μετά την ύφεση του 2008-2009, αρχίζει να εμφανίζει σημάδια ανάκαμψης. Εκείνη την περίοδο παρατηρούνται επιδείνωση του εγχώριου μακροοικονομικού περιβάλλοντος, φθίνουσα συνολική ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών, κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας και αύξηση της ανεργίας. Ο περιορισμός της δημόσιας κατανάλωσης και των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, οδήγησε σε σημαντική μείωση του ΑΕΠ κατά 4,2%.

5.4 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ¹⁵

Το 2005 η ελληνική κεφαλαιαγορά χαρακτηρίστηκε από άνοδο των χρηματιστηριακών τιμών και αυξημένη συναλλακτική δραστηριότητα στις αγορές μετοχών, παραγώγων και εταιρικών ομολόγων του ΧΑΑ. Η άνοδος αυτή συντελέστηκε ομαλά και οι χρηματιστηριακές διακυμάνσεις δεν αποτέλεσαν παράγοντα αποσταθεροποίησης των συστημάτων της αγοράς. Ο Γενικός Δείκτης τιμών του ΧΑΑ σημείωσε συνολική ετήσια άνοδο κατά 31,5%. Η ημερήσια αξία συναλλαγών διαμορφώθηκε κατά μέσω όρο σε 210 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας ετήσια αύξηση κατά 48,9%. Η συνολική χρηματιστηριακή αξία των εισηγμένων εταιρειών ήταν 123 δισ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση κατά 33,5%, το οποίο αντιστοιχεί στο 68,3% περίπου του ΑΕΠ της χώρας.

Οι θετικές διεθνείς εξελίξεις δεν επηρέασαν την πορεία της ελληνικής κεφαλαιαγοράς προς την ίδια κατεύθυνση, η οποία το 2010 χαρακτηρίστηκε από

¹⁵ Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς – Ετήσια Έκθεση 2005 & 2010.

υποχώρηση των χρηματιστηριακών τιμών, από ακόμη μεγαλύτερη μείωση της συναλλακτικής δραστηριότητας στις αγορές του ΧΑΑ και μηδενική δραστηριότητα στην εισαγωγή νέων εταιριών στην οργανωμένη αγορά. Συγκεκριμένα ο Γενικός Δείκτης Τιμών σημείωσε ετήσια μείωση κατά 35,6%. Η μέση ημερήσια αξία συναλλαγών στο διαμορφώθηκε στα €139,42 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας σημαντική ετήσια μείωση κατά 32,03%. Η συνολική ετήσια αξία συναλλαγών διαμορφώθηκε σε 35,1 δισ. ευρώ, υποχωρώντας σε ετήσια βάση κατά 31%, ποσοστό το οποίο αντιστοιχεί στο 25,8% περίπου του ΑΕΠ της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

6.1 ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Βασικός παράγοντας επιλογής ενός πελάτη από τις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες είναι το ποσοστό του χρέους στο συνολικό κεφάλαιο. Το ίδιο όμως ισχύει και από την πλευρά των επιχειρήσεων. Οι οποίες με τη σειρά τους επιλέγουν μια μεγάλη ελεγκτική εταιρεία για να διασφαλίσουν καλύτερο ποιοτικά έλεγχο. Σύμφωνα με τους DeFond (1992) και Firth και Smith (1992) υπάρχει θετική σχέση μεταξύ του ποσοστού χρέους στο συνολικό κεφάλαιο με την επιλογή μιας ελεγκτικής εταιρείας με βάση τη φήμη της (brand name). Η παραπάνω άποψη αντιτίθεται σε παλαιότερες μελέτες οι οποίες υποστηρίζουν ότι υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ του χρέους και της επιλογής μιας εκ των μεγάλων ελεγκτικών εταιρειών [Simunic & Stein (1987) και Francis & Wilson (1988)].

Σε μελέτη του Krishnan G. (2003), που έγινε σε δείγμα 4.098 εταιρειών για τα χρόνια 1989-1998, αποδεικνύεται ότι οι επιχειρήσεις που επιλέγουν να ελέγχονται από μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες, εμφανίζουν χαμηλότερα ποσά εξόδων μη προσδιοριστικών των μικτών αποτελεσμάτων. Αυτό επιδρά θετικά στην απόδοση της μετοχής των εταιρειών αυτών. Θετικά σχετίζεται η επιλογή μεγάλης ελεγκτικής εταιρείας με τα μελλοντικά της κέρδη. Τα ευρήματα της συγκεκριμένης μελέτης βρίσκουν θετική αλληλοσυσχέτιση της ποιότητας ελέγχου με τις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες, και αυτό αντικατοπτρίζεται στην ασφάλεια που απολαμβάνουν όσες επιχειρήσεις τις επιλέγουν.

Οι M. Aksu, T. Onder, K. Saatcioglu (2007), διερεύνησαν στην Τουρκία, το κατά πόσο στατιστικά σημαντική είναι η επιλογή ελεγκτών σε σχέση με τα χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά των ελεγχόμενων εταιρειών. Η εν λόγω έρευνα τους, στηρίχθηκε στην κατηγοριοποίηση των ελεγκτικών εταιρειών σε τρεις βαθμίδες. Στην πρώτη βαθμίδα έθεσαν τις τότε Big 5 περιλαμβάνοντας τις Arthur Andersen, Ernst & Young, Deloitte & Touche, KPMG, PriceWaterhouseCoopers. Στην δεύτερη κατηγορία έθεσαν τις δεύτερες σε τζίρο πολυεθνικές ελεγκτικές εταιρείες, όπως την BDO και την Grant Thornton, και τέλος στην τρίτη κατηγορία θεώρησαν ως τοπικές τις προσωπικές εταιρείες ορκωτών ελεγκτών οι οποίες δεν είχαν πολυεθνικό χαρακτήρα. Το μέγεθος του δείγματός τους ήταν συνολικά 569 επιχειρήσεις, για τη χρονική περίοδο 1999-2001, ενώ για τη δεύτερη, 2003-2005, οι επιχειρήσεις ήταν μόλις 100. Οι χώρες οι οποίες συμμετείχαν στην έρευνα ήταν οι: Φιλανδία, Γαλλία,

Γερμανία, Ιαπωνία, Μαλαισία, Ολλανδία, Νορβηγία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο. Το συμπέρασμα της μελέτης τους, ήταν ότι η επιλογή των Big 5 σχετίζεται θετικά με το μέγεθος της ελεγχόμενης επιχείρησης, το επίπεδο των ξένων κεφαλαίων της ελεγχόμενης εταιρείας, το αν ανήκουν στον χρηματοοικονομικό κλάδο και μάλιστα είναι στατιστικά σημαντική αυτή η επιλογή των Big 5, με βάσει τα προαναφερθέντα χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά, σε αντίθεση με την επιλογή των άλλων δύο κατηγοριών ελεγκτικών εταιρειών.

Το 2009, σύμφωνα με τον Kam-Wah Lai, οι εταιρείες με υψηλές επενδυτικές ευκαιρίες είναι πιο πιθανόν να προσλάβουν μια μεγάλη ελεγκτική εταιρεία. Οι εταιρείες τείνουν να έχουν υψηλά μη προσδιοριστικά των μικτών αποτελεσμάτων έξοδα, με αποτέλεσμα να περιορίζονται τα κέρδη τους. Οι διοικήσεις αυτών των εταιρειών είναι να μην πρόθυμες να "χειραγωγήσουν" από μόνες τους αυτού του είδους τις δαπάνες, αλλά αδυνατούν να το πράξουν όταν δέχονται ισχυρότερο εξωτερικό έλεγχο.

Μια πιο σύγχρονη μελέτη από τους Lawrence A., Minutti-Meza M. και Zhang P. (2010), η οποία χρησιμοποίησε δεδομένα επιχειρήσεων από το 1998 έως το 2006, διαχωρίζοντας τις σε ελεγχόμενες από τις Big 4 και μη, ισχυρίζεται ότι χαρακτηριστικά όπως το σύνολο του ενεργητικού, οι πωλήσεις προς το συνολικό ενεργητικό, κυκλοφορούν ενεργητικό προς βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις και τα κέρδη προ τόκων και φόρων προς το σύνολο του ενεργητικού, δεν είναι αποτελούν δεσμευτικούς παράγοντες για την επιλογή ελεγκτικής εταιρείας. Θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ενδεικτικά στοιχεία.

6.2 ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ

Το 2001 δημοσιεύθηκε μια μελέτη των Citron D. και Manali G., η οποία εξετάζει σε δύο διαφορετικές περιόδους, το 1993 και το 1997, τη σχέση της επιλογής ελεγκτικής εταιρείας με ορισμένα χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά μιας σειράς επιχειρήσεων. Η επιλογή των χρονικών περιόδων σχετίζεται με δύο γεγονότα. Το 1992 άρχισαν να εμφανίζονται όλο και περισσότερες ελεγκτικές εταιρείες και παράλληλα το ΧΑΑ υφίσταντο μεγάλη άνθιση με αποτέλεσμα την εισαγωγή όλων και περισσότερων επιχειρήσεων σε αυτό.

Ο αριθμός των εξεταζόμενων εταιρειών ήταν 205. Το 1993 οι 17 από αυτές ελέγχονταν από μία από τις έξι τότε μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες, ενώ οι υπόλοιπες

όχι. Επίσης, μόνο οι 125 (ποσοστό 61% του συνόλου) ήταν εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Το 1997 οι ελεγμένες από μεγάλη ελεγκτική εταιρεία φτάνουν τις 31 και οι εισηγμένες στο ΧΑΑ τις 197 (ποσοστό 96,1% του συνόλου).

Τα χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά που εξετάστηκαν ήταν το ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου των εν λόγω εταιρειών, το οποίο κατεχόταν από ξένους επενδυτές, η μόχλευση, το σύνολο του ενεργητικού και η απόδοση συνολικού ενεργητικού προ φόρων και τόκων.

Οι συγγραφείς κατέληξαν ότι σε περιόδους με μεγάλες νομοθετικές αλλαγές, οι επιχειρήσεις επιθυμούν να έχουν ποιοτικό έλεγχο, οπότε και τείνουν να επιλέξουν μεγάλη ελεγκτική εταιρεία. Το ίδιο ισχύει και όταν το μετοχικό κεφάλαιο της επιχείρησης αποτελείται σε μεγάλο ποσοστό από ξένους επενδυτές. Τέλος, η μόχλευση δεν αποτελεί στατιστικά σημαντική μεταβλητή, αφού οι επιχειρήσεις που βρίσκονται σε διαδικασία ένταξης στο ΧΑΑ τείνουν να έχουν χαμηλές τιμές, προκειμένου να ενταχθούν πιο εύκολα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΔΕΔΟΜΕΝΑ & ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

7.1 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Με τη βοήθεια περιγραφικών μέτρων των ανεξάρτητων μεταβλητών, συσχετίσεων και λογιστικών παλινδρομήσεων γίνεται προσπάθεια να αξιολογηθεί ο βαθμός συσχέτισης της επιλογής ελεγκτικής εταιρείας, σε σχέση με χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά των ελεγχόμενων εταιρειών. Τα χαρακτηριστικά αυτά αφορούν το ποσοστό συμμετοχής ξένων επενδυτών στο μετοχικό κεφάλαιο, αν η εταιρεία ανήκει στο χρηματοοικονομικό κλάδο, ο δείκτης μόχλευσης, το μέγεθος της ως προς το συνολικό ενεργητικό καθώς και ο δείκτης απόδοσης του συνολικού ενεργητικού προ φόρων και τόκων.

Σκοπός της εν λόγω έρευνας είναι αφενός μεν μία γενική εικόνα για το πώς κατανομονται και διακυμαίνονται τα δεδομένα (περιγραφική ανάλυση), και αφετέρου δε:

α) κατά πόσο μπορεί να ερμηνευθεί - εξαρτηθεί η επιλογή των ελεγχόμενων εταιρειών να χρησιμοποιήσουν ως ορκωτό ελεγκτή μία από τις Big 4 ή μία από τις μικρές ελεγκτικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, ή τη ΣΟΛ Α.Ε. (Συνεργαζόμενοι Ορκωτοί Λογιστές Α.Ε.), με βάση τα ποιοτικά και ποσοτικά χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά των εν λόγω ελεγχόμενων επιχειρήσεων, για τα έτη 2005 και 2010 ξεχωριστά,

β) καθώς και κατά πόσο μπορεί να ερμηνευθεί - εξαρτηθεί η επιλογή των ελεγχόμενων εταιρειών να αλλάξουν από μία μικρή ελεγκτική εταιρεία που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα ή την ΣΟΛ ΑΕ, σε μία από τις Big 4, με βάση τα ποιοτικά και ποσοτικά χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά των εν λόγω ελεγχόμενων επιχειρήσεων, μεταξύ του διαστήματος 2006-2010.

Ο λόγος που εξετάζουμε χωριστά την ΣΟΛ ΑΕ σε σχέση με τις λοιπές μικρές ελεγκτικές εταιρείες, είναι διότι στην Ελλάδα κατέχει ένα σημαντικό μερίδιο του ελεγκτικού έργου τόσο των εισηγμένων και μη εταιρειών στο ΧΑΑ. Το γεγονός αυτό την καθιστά ως τη μεγαλύτερη αμιγώς ελληνική ελεγκτική εταιρεία και μία από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη.

Για την πραγματοποίηση της έρευνας, έγινε η συλλογή των οικονομικών καταστάσεων 251 εταιρειών εισηγμένων στο ΧΑΑ για την περίοδο 2005 έως 2010. Τα στοιχεία αντλήθηκαν από την Hellastat Α.Ε. (Ελληνική Εταιρεία Στατιστικών &

Οικονομικών Πληροφοριών-www.hellastat.com) καθώς και από την ιστοσελίδα του ΧΑΑ (www.ase.gr).

7.2 ΒΗΜΑΤΑ

Αναλυτικά τα βήματα που ακολουθήθηκαν είναι:

1. Περιγραφικά μέτρα δεδομένων.
2. Λογιστικές Παλινδρομήσεις (με έλεγχο υποθέσεων H_1, H_2, H_3) για έτη 2005 και 2010 ξεχωριστά.
3. Λογιστική Παλινδρόμηση (με έλεγχο υπόθεσης H_4) για το διάστημα 2006 έως 2010.
4. Συσχετίσεις ανά δύο και ανά τρία ζεύγη μεταβλητών - Πίνακες Συνάφειας.

7.3 ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Σύμφωνα με τους πίνακες 7.1 και 7.2 του παραρτήματος, παρατηρούμε ότι από το 2005 έως το 2010:

1. Οι εταιρείες που ελέγχονται από τις μεγάλες ελεγκτικές αυξήθηκαν κατά μέσο όρο το 2010 κατά 2% περίπου, ή εναλλακτικά ήταν 51 το 2005 και ανήλθαν σε 56 το 2010, με ποσοστό μεταβλητότητας 43% περίπου (για το έτος 2010) των παρατηρήσεων του δείγματος από το μέσο όρο τους.
2. Οι εταιρείες που ελέγχονται από την ΣΟΛ ΑΕ μειώθηκαν κατά μέσο όρο το 2010 κατά 9% περίπου, ή εναλλακτικά ήταν 93 το 2005 και έγιναν σε 71 το 2010, με ποσοστό μεταβλητότητας 46% περίπου (για το έτος 2010) των παρατηρήσεων του δείγματος από το μέσο όρο τους .
3. Οι εταιρείες που ελέγχονται από τις λοιπές ελεγκτικές εταιρείες αυξήθηκαν κατά μέσο όρο το 2010 κατά 7% περίπου, ή εναλλακτικά ήταν 92 το 2005 και ανήλθαν σε 108 το 2010, με ποσοστό μεταβλητότητας 50% περίπου (για το έτος 2010) των παρατηρήσεων του δείγματος από το μέσο όρο τους .
4. Το μετοχικό κεφάλαιο των εταιρειών, το οποίο κατέχεται από ξένους επενδυτές, αυξήθηκε κατά μέσο όρο το 2010 σε σχέση με το 2005 κατά 4,4% περίπου.

7.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ - ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

7.4.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι υποθέσεις, εξετάζονται με τον έλεγχο τριών λογιστικών παλινδρομήσεων, για τα έτη 2005 και 2010, αντίστοιχα. Κατά την πρώτη παλινδρόμηση εξετάζεται η επιλογή ελεγκτή μεταξύ των Big 4 έναντι όλων των υπολοίπων ελεγκτικών εταιρειών (H1). Στη δεύτερη ελέγχεται η επιλογή ελεγκτή μεταξύ των λοιπών ελεγκτών εταιρειών έναντι της τοπικής ΣΟΛ ΑΕ (H2). Τέλος, στην τρίτη εξετάζεται η επιλογή μεταξύ των Big 4 σε σχέση με τις λοιπές ελεγκτικές εταιρείες (H3). Το μοντέλο ελέγχου είναι το εξής:

$$\text{FIRM} = C(1) + C(2)*\text{FORSHARE} + C(3)*\text{NFIN} + C(4)*(\text{LEVER}*\text{NFIN}) + C(5)*(\text{ASSETDECIMALS}*\text{NFIN}) + C(6)*(\text{ROA}*\text{NFIN})$$

Όπου για την H1:

FIRM	= 1 εάν ελεγκτής είναι Big4 = 0 διαφορετικά
FORSHARE	= Το ποσοστό μετοχών (άνω του 5%) που κατέχεται από ξένους επενδυτές
NFIN	= 1 εάν η εταιρεία δεν ανήκει στο χρηματοοικονομικό τομέα = 0 διαφορετικά
LEVER	= Δείκτης μόχλευσης
ASSETDECIMALS	= Το σύνολο ενεργητικού σε χιλ. ευρώ
ROA	= Δείκτης απόδοσης συνολικού ενεργητικού προ φόρων

Για την H2

FIRM = 1 εάν ο ελεγκτής ανήκει στις λοιπές ελεγκτικές εταιρείες
= 0 εάν είναι η ΣΟΛ ΑΕ

Για την H3

FIRM = 1 εάν ο ελεγκτής είναι Big4
= 0 εάν ο ελεγκτής ανήκει στις λοιπές ελεγκτικές εταιρείες

Όλες οι υπόλοιπες μεταβλητές για την H2 και H3 παραμένουν ως έχουν και για την H1. Κάθε μία παλινδρόμηση εξετάζει την επιλογή ελεγκτή για τα έτη 2005 και 2010 αντίστοιχα και τις μεταβολές που έχουν επέλθει κατά την περίοδο αυτή.

7.4.2 ΥΠΟΘΕΣΗ H1 – ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΙΑΣ ΑΠΟ ΤΙΣ BIG4

Από την εκτιμώμενη λογιστική παλινδρόμηση του πίνακα 7.3 στο Παράρτημα παίρνουμε τα εξής αποτελέσματα για το έτος 2005.

Από τις 251 εταιρείες του δείγματος, οι 188 δεν έχουν χρησιμοποιήσει ελεγκτική εταιρεία μία από τις Big 4 κατά το έτος 2005, ενώ οι 63 έχουν χρησιμοποιήσει. Παρατηρούμε επίσης, ότι η επιλογή των εταιρειών να χρησιμοποιήσουν μια ελεγκτική από τις Big 4, βάσει των ποσοτικών ή ποιοτικών χαρακτηριστικών των εν λόγω ελεγχόμενων επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια του έτους 2005 επηρεάζεται συγχρόνως: α) θετικά κατά 3,2% από τον παράγοντα του ποσοστού μετοχών της ελεγχόμενης εταιρείας που κατέχονται από ξένους επενδυτές, εντός του έτους 2005, β) αρνητικά κατά 2,63% αν δεν ανήκει ή όχι στον χρηματοοικονομικό κλάδο και γ) θετικά κατά 0,4% από τον παράγοντα του μεγέθους της εταιρείας (το οποίο εκφράζεται με βάση το σύνολο του ενεργητικού της) σε συνδυασμό με τον παράγοντα του εάν η ελεγχόμενη εταιρεία ανήκει ή δεν ανήκει στον χρηματοοικονομικό κλάδο.

Αντιστοίχως για το έτος 2010, από τον πίνακα 7.4 στο Παράρτημα παρατηρούμε τα ακόλουθα:

Από τις 251 εταιρείες, οι 183 δεν έχουν χρησιμοποιήσει ελεγκτική εταιρεία μία από τις Big 4, ενώ οι 68 έχουν χρησιμοποιήσει. Η επιλογή των επιχειρήσεων να χρησιμοποιήσουν μια ελεγκτική από τις Big 4 και για αυτήν την χρονική περίοδο, επηρεάζεται από τους ίδιους παράγοντες όπως και το 2005, αλλά σε μικρότερο βαθμό.

7.4.3 ΥΠΟΘΕΣΗ Η2 - ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΤΑΞΥ ΜΙΑΣ ΜΙΚΡΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΣΟΛ Α.Ε.

Από τον πίνακα 7.5 του παραρτήματος, ο οποίος εξετάζει την επιλογή ελεγκτή μεταξύ των μικρών ελεγκτικών εταιρειών και της τοπικής μεγάλης ΣΟΛ Α.Ε κατά το 2005, παρατηρούμε ότι, από τις 187 εταιρείες, οι 94 ελέγχονται από τη ΣΟΛ Α.Ε., ενώ οι υπόλοιπες 93 από τις υπόλοιπες μικρές. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, οι μεταβλητές που θεωρούνται ως πιο στατιστικά σημαντικές είναι εάν η επιχείρηση ανήκει ή όχι στο χρηματοοικονομικό κλάδο και η μόχλευση. Αν ανήκει ή όχι στον χρηματοοικονομικό κλάδο επηρεάζεται αρνητικά ως προς την επιλογή της. Αντίθετα όσον αφορά τη μόχλευση επηρεάζεται θετικά από τον παράγοντα αυτό.

Για το έτος 2010, τα αποτελέσματα διαφοροποιούνται μερικώς. Από τον πίνακα 7.6 στο παράρτημα, οι παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές των επιχειρήσεων είναι το ποσοστό συμμετοχής των ξένων επενδυτών και το αν ανήκει ή όχι στον χρηματοοικονομικό κλάδο. Οι επιχειρήσεις που επιλέγουν τη ΣΟΛ Α.Ε. είναι 72 από τις 182, ενώ οι υπόλοιπες ελέγχονται από άλλες μικρές ελεγκτικές εταιρείες. Και πάλι εδώ ο κλάδος που ανήκει μια επιχείρηση επηρεάζει αρνητικά τις επιλογές της, ενώ το ποσοστό των ξένων επενδυτών την επηρεάζει θετικά.

7.4.4 ΥΠΟΘΕΣΗ Η3 – ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΤΑΞΥ ΜΙΑΣ ΑΠΟ ΤΙΣ BIG 4 ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ (ΜΙΚΡΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΣΟΛ Α.Ε.)

Στο σημείο αυτό της μελέτης, εξετάζεται η υπόθεση της επιλογής μεταξύ μιας ελεγκτικής εταιρείας από τις Big 4 έναντι μιας από τις μικρές ελεγκτικές εταιρείες, εξαιρουμένης της ΣΟΛ Α.Ε., για τα έτη 2005 και 2010 (πίνακας 7.7 και 7.8 του παραρτήματος αντίστοιχα).

Όσον αφορά το έτος 2005, από τις 156 εταιρείες του δείγματος, 63 επέλεξαν τον έλεγχο να πραγματοποιήσει μία από τις Big 4, σε αντίθεση με τις υπολειπόμενες 93 εταιρείες που απευθύνθηκαν σε μικρές ελεγκτικές εταιρείες. Οι παράγοντες που επηρεάζουν ταυτόχρονα και θετικά την επιλογή μιας από τις Big 4 είναι το ποσοστό συμμετοχής των ξένων μετόχων, καθώς και το μέγεθος της επιχείρησης ως προς το σύνολο του ενεργητικού της. Αντίθετα, το 2010 μόνο ο ένας εκ των δύο προαναφερόμενους παραγόντων κρίνεται ως στατιστικά σημαντικός προς την επιλογή της ελεγκτικής εταιρείας και αυτός είναι το μέγεθος της επιχείρησης με βάση το ενεργητικό αυτής, ο οποίος επηρεάζει θετικά ως προς την επιλογή μίας εκ των BIG 4. Έτσι καταλήγουν οι 68 από τις 178 επιχειρήσεις να επιλέξουν μια μεγάλη ελεγκτική εταιρεία.

7.4.5 ΥΠΟΘΕΣΗ Η4 - ΕΠΙΛΟΓΗ ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΝ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΙΚΡΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ Ή ΤΗ ΣΟΛ Α.Ε. ΣΕ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ BIG 4 ΚΑΤΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 2006-2010

Κατά την τέταρτη υπόθεση εξετάσαμε μια εναλλακτική εκδοχή της λογιστικής παλινδρόμησης, η οποία απεικονίζεται στον πίνακα 7.9 του παραρτήματος. Σκοπός της τέταρτης υπόθεσης είναι να εξετάσουμε εάν μια επιχείρηση που ελεγχόταν από μία μικρή ελεγκτική εταιρεία ή τη ΣΟΛ Α.Ε., απευθύνθηκε τουλάχιστον μία φορά σε μία από τις Big 4 στη διάρκεια των ετών 2006-2010. Δύο νέες ανεξάρτητες μεταβλητές εισάγονται στο μοντέλο για να μετρήσουν τη μεταβολή της επιλογής μιας επιχείρησης ως προς την ελεγκτική της εταιρεία. Η μία από αυτές είναι ψευδομεταβλητή και προσδιορίζει εάν στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρεία εισέρχονται για πρώτη φορά ξένοι επενδυτές, κατά τη διάρκεια των ετών 2006-2010. Η δεύτερη ανεξάρτητη μεταβλητή μετράει το ποσοστό μεταβολής του συνολικού ενεργητικού μεταξύ των ετών 2005-2010. Το μοντέλο που εξετάζουμε είναι της μορφής:

$$\begin{aligned} \text{SWITCH} = & C(1) + C(2) * \text{FORSHARE} + C(3) * \text{AFORSHARE} + C(4) * \text{NFIN} + C(5) \\ & * (\text{LEVER} * \text{NFIN}) + C(6) * (\text{ASSETDECIMALS} * \text{NFIN}) + C(7) * (\text{AASSET} * \text{NFIN}) \\ & + C(8) * (\text{ROA} * \text{NFIN}) \end{aligned}$$

όπου

SWITCH	= 1 εάν η εταιρεία άλλαξε την επιλογή της σε Big4 σε οποιαδήποτε από τα έτη 2006-2010 = 0 διαφορετικά
AFORSHARE	= 1 εάν στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρεία εισέρχονται για πρώτη φορά ξένοι επενδυτές, κατά τη διάρκεια των ετών 2006-2010 = 0 διαφορετικά
AASSET	= το ποσοστό μεταβολής του συνολικού ενεργητικού μεταξύ των ετών 2005-2010.

Οι υπόλοιποι παράγοντες παραμένον ως έχουν.

Με βάση τα αποτελέσματα του πίνακα 7.9 στο παράρτημα μόνο 16 επιχειρήσεις άλλαξαν ελεγκτική εταιρεία και στράφηκαν σε μια από τις Big 4. Οι υπόλοιπες από τις 187, δηλαδή οι 171 εξακολούθησαν να επιλέγουν είτε μια από τις μικρές, είτε τη ΣΟΛ Α.Ε.. Με βάση όμως την λογιστική παλινδρόμηση κανένας παράγοντας δεν είναι στατιστικά σημαντικός. Γεγονός που δεν μας επιτρέπει να εξάγουμε ασφαλή συμπεράσματα για αυτήν την υπόθεση.

7.5 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ

Από τον υποπίνακα 1 του πίνακα 7.12 που παρουσιάζεται στο παράρτημα, μπορούμε να παρατηρήσουμε τα ακόλουθα:

Οι εταιρείες, στις οποίες δεν υπήρξε αλλαγή από μία μικρή ελεγκτική εταιρεία σε μία από τις Big 4 και αυτό γιατί ήδη χρησιμοποιούσαν ακόμη από το 2005 μία από τις αυτές, αυξήθηκαν το 2010 κατά 5, δηλαδή ήταν 63 το 2005 και ανήλθαν σε 68 το 2010, ή διαφορετικά μπορούμε να πούμε ότι το μερίδιο αγοράς των Big 4, αυξήθηκε κατά 6% περίπου το 2010, συμπεριλαμβανομένων όλων των επιχειρήσεων που ανήκουν στο χρηματοοικονομικό ή μη κλάδο, δηλαδή στο σύνολο αγοράς, των 251 εταιρειών. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που ελέγχονταν από τις λοιπές ή τη ΣΟΛ Α.Ε. ελεγκτικές εταιρείες και συγχρόνως υπήρξε αλλαγή από μικρή σε μεγάλη ελεγκτική εταιρεία, μειώθηκαν το 2010 σε σχέση με το 2005 σε 11 από 16,

αντίστοιχα. Δηλαδή, μειώθηκε το μερίδιο αγοράς τους στο σύνολο των 251 εταιρειών, κατά 4% περίπου.

Οι εταιρείες οι οποίες ελέγχονταν από τις Big 4, και συγχρόνως κατέχονταν από ξένους επενδυτές, αυξήθηκαν από 29 το 2005, σε 37 το 2010. Ωστόσο, το μερίδιο αγοράς των Big 4 μειώθηκε κατά 4% περίπου και αυτό γιατί: α) αυξήθηκε το πλήθος των επιχειρήσεων που κατέχονταν από ξένους επενδυτές, δηλαδή από 65 επιχειρήσεις το 2005 σε 90 το 2010 και β) αυξήθηκε το μερίδιο αγοράς των λοιπών ελεγκτικών εταιρειών (συμπεριλαμβανομένης και της ΣΟΛ Α.Ε.) κατά 4% περίπου το 2010 σε εταιρείες που κατέχονταν από ξένους επενδυτές.

Οι εταιρείες που ανήκαν στον χρηματοοικονομικό κλάδο και ταυτόχρονα ελέγχονταν από τις BIG 4, παρέμειναν σταθερές σε 17 από το 2005 στο 2010. Συνεπώς: το μερίδιο αγοράς τους παρέμεινε σταθερό στις εν λόγω επιχειρήσεις σε ποσοστό 63% έναντι 37% που ήταν για όλη τη χρονική περίοδο το μερίδιο αγοράς των λοιπών ελεγκτικών εταιρειών (συμπεριλαμβανομένης και της ΣΟΛ Α.Ε.).

Στον υποπίνακα 2 του συγκεντρωτικού πίνακα συνάφειας 7.12 στο παράρτημα παρουσιάζεται η διασταύρωση ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών - ανεξάρτητων μεταβλητών, η οποία αναφέρεται στο υποσύνολο των εταιρειών που δεν ανήκουν στον χρηματοοικονομικό κλάδο. Οι εταιρείες που δεν ανήκουν στον χρηματοοικονομικό κλάδο και συγχρόνως ελέγχονται από τις Big 4, ως προς τη μόχλευση, το σύνολο και την αποδοτικότητα του ενεργητικού τους, αυξήθηκαν από 47 το 2005 σε 52 το 2010, συνεπώς το μερίδιο αγοράς των τους αυξήθηκε κατά 2% περίπου.

Οι εταιρείες που δεν ανήκουν στον χρηματοοικονομικό κλάδο και συγχρόνως ελέγχονται από τις λοιπές ελεγκτικές εταιρείες (συμπεριλαμβανομένης και της ΣΟΛ Α.Ε.), ως προς: α) τη μόχλευση και την αποδοτικότητα του ενεργητικού τους, μειώθηκαν από 177 το 2005, σε 171 το 2010 και β) το σύνολο του ενεργητικού τους, μειώθηκαν από 177 το 2005, σε 172 το 2010, συνεπώς το μερίδιο αγοράς των προαναφερθέντων ελεγκτικών εταιρειών μειώθηκε κατά 2% περίπου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την επιλογή ελεγκτή για τις εισηγμένες στο ΧΑΑ εταιρείες το έτος 2005 σε σύγκριση με το 2010, η οποία αποτελεί μια προσπάθεια επικαιροποίησης της μελέτης των Citron D. και Mamalis G. (2001), για τα έτη 1993 και 1997. Οι οικονομικές συγκυρίες που χαρακτηρίζουν τις δύο αυτές διαφορετικές περιόδους, είναι αρκετά διαφοροποιημένες. Το 1992 χαρακτηρίζεται από το άνοιγμα των αγορών ως προς τις ελεγκτικές υπηρεσίες σε συνδυασμό με πολλές νομοθετικές αλλαγές, καθώς και την άνθηση του ελληνικού χρηματιστηριακού τομέα, με την είσοδο πολλών εταιρειών στο ΧΑΑ. Το 2005 ήταν η χρονιά υποχρεωτικής εφαρμογής των ΔΠΧΠ για τις εισηγμένες στο ΧΑΑ, φέρνοντας πολλές αλλαγές στον τρόπο σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων τους, γεγονός που κάνει τον ποιοτικό έλεγχο πιο απαιτητό. Παράλληλα, το 2008, αρχίζουν να φαίνονται τα πρώτα σημάδια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, τα οποία αντανακλώνται έντονα το 2010 στην χρηματοοικονομική αγορά της Ελλάδας.

Στοιχεία που αποδεικνύουν τα προαναφερθέντα, είναι ότι το ποσοστό των εταιρειών που ελέγχονται από τις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες διαγράφει ανοδική πορεία. Συγκεκριμένα το 1997 μόλις το 15,1% των εισηγμένων επιχειρήσεων ελεγχόταν από μία από τις τότε Big 6, ενώ το 2010 το ποσοστό ανέρχεται σε 27,10%, των επιχειρήσεων ελεγχόμενων από τις πλέον τέσσερις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες (Big 4).

Σημαντική είναι η είσοδος των ξένων επενδυτών μεταξύ των δύο εξεταζόμενων περιόδων. Το 1997 μόλις το 18,5% των υπό έλεγχο επιχειρήσεων περιελάμβαναν στο μετοχικό τους κεφάλαιο επενδύσεις αλλοδαπών. Αντίθετα, το 2010, το αντίστοιχο ποσοστό αυξήθηκε στο 35,86%. Το γεγονός αυτό καθιστά σημαντικό παράγοντα τη συμμετοχή ξένων μετόχων στην επιλογή ελεγκτή.

Παρόλο που έχουν υπάρξει αρκετές αντίστοιχες έρευνες, δεν διαφαίνεται να υπάρχει κάποιος ουσιαστικός προσδιοριστικός παράγοντας που να καθορίζει την επιλογή ελεγκτικής εταιρείας, παρά μόνο τυπικές ενδείξεις αλληλοσυσχέτισης ως προς την επιλογή αυτή. Για το λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμο να διερευνηθεί το θέμα και από άλλες οπτικές πλευρές, τόσο ποιοτικές όσο και ποσοτικές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Καραγιάννης Α., 2006. Εταιρική Διακυβέρνηση & ΔΕΚΟ, Οικονομικά Χρονικά, 134, σελ.34-37

Καραμάνης Κ., 2001-2002. «Σημειώσεις μαθήματος Ελεγκτική 1 – Θεμελιώδεις ελεγκτικές έννοιες και θεωρητική θεμελίωση του ελέγχου», Ι.Ε.Σ.Ο.Ε.Λ., Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Καραμάνης Κ., 2008. «Σύγχρονη Ελεγκτική», Εκδόσεις Ο.Π.Α., Αθήνα

Λουμιώτης Ι. Β., 2010. «Ελεγκτική», Ι.Ε.Σ.Ο.Ε.Λ., Αθήνα

Πρωτοψάλτης Γ. Ν., 1998. «Στοιχεία Αστικού και Εμπορικού Δικαίου», Ι.Ε.Σ.Ο.Ε.Λ., Αθήνα

Πρωτοψάλτης Γ. Ν., 2001. «Στοιχεία Δικαίου Εμπορικών Εταιρειών και Πτωχευτικού Δικαίου», Σ.Ο.Ε.Λ., Αθήνα

Σταυρόπουλος Α. Α., Βαζακίδης Π. Α., Τσόπογλου Σ., 2010. «Χρηματοοικονομική Λογιστική, Λογιστικό Σχέδιο», σελ.561, εκδόσεις Βαζακίδης Α., Θεσσαλονίκη

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Aksu M., Onder T., Saatcioglu K., 2007. Auditor Selection, Client Firm Characteristics, and Corporate Governance: Evidence from an Emerging Market, Working Paper / Technical Report, Sabanci University

Citron D., Manalis G., 2001. The International Audit Firms as New Entrants – An Empirical Analysis of Auditor Selection in Greece, 1993 to 1997, Vol 10, Issue 3, pp 439-459

DeFond, M.L., 1992. The associations between changes in client firm agency cost and auditor switching. Auditing: A Journal Of Practice And Theory, 11 (1): 16-31.

Firth, M. and Smith, A., 1992. Selection of auditor firms by companies in new issue market. Applied Economics, 24: 247-255.

Francis, R. J. and Wilson E., 1988. Auditor Changes: A test of theories relating to agencycost and auditor differentiation. The Accounting Review (October): 663-682.

Kam-Way L., 2009. Does audit quality matter more for firms with high investment opportunities? Journal of Accounting and Public Policy, Vo.28, No 1, pp. 33-50

Krishnan G., 2003. Audit Quality and the Pricing of Discretionary Accruals, Working Paper, American University; American University - Kogod School of Business

La Porta, 2000. Corporate Ownership Around The World, Journal of Political Economy, 106, pp. 1113-1155

Lawrence A., Minutti-Meza M, Zhang P., 2010. Can Big 4 Versus Non-Big 4 Differences in Audit-Quality Proxies be Attributed to Client Characteristics? Accounting Review, Vol. 86, No1, pp. 259-288

Shleifer A., Vishny R., 1997. A Survey of Corporate Governance, The Journal of Finance, Vol. 52, No 2, pp.737-783

Simunic, D. A. and Stein M., 1987. Product differentiation in auditing: a study of auditor choice in the market for unseasoned new issues, Canadian Certified General Accountants' Research Foundation

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πινάκας 7.1 Περιγραφικών μέτρων 2005

	ASSETSDECIMAL S	AUDITOR_CH ANGE	FIRM=0	FIRM=1	FIRM=2	FORSHAR E	LEVER	NFIN	ROA
Mean	256.8794	0.275424	0.216102	0.39406	0.38983	6.212352	0.51557	0.94915	0.03950
Median	78.75461	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.46455	1.00000	0.03105
Maximum	12715.18	1.000000	1.000000	1.000000	1.000000	97.49000	8.44720	1.00000	0.71930
Minimum	3.969479	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.00350	0.00000	-0.71890
Std. Dev.	993.1604	0.447677	0.412459	0.48968	0.48874	15.58181	0.58806	0.22015	0.09662
Skewness	10.05059	1.005428	1.379539	0.43357	0.45178	3.340646	10.7030	-4.08903	-0.52977
Kurtosis	116.3403	2.010886	2.903127	1.18798	1.20410	14.58995	142.520	17.7202	28.3861
Jarque-Bera	130292.6	49.38193	74.94860	39.6808	39.7429	1759.838	195922.	2788.40	6348.17
Probability	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.00000	0.00000	0.00000
Sum	60623.53	65.00000	51.00000	93.000	92.0000	1466.115	121.676	224.000	9.32380
Sum Sq. Dev.	2.32E+08	47.09746	39.97881	56.3516	56.1355	57056.29	81.2678	11.3898	2.19421
Observations	236	236	236	236	236	236	236	236	236

Πινάκας 7.2 Περιγραφικών μέτρων 2010

	ASSETSDECIMAL S	AUDITOR_CHANG E	FIRM=0	FIRM=1	FIRM=2	FORSHAR E	LEVER	NFIN	ROA
Mean	337.6276	0.276596	0.23829	0.30212	0.45957	10.57073	1.20202	0.94893	-0.11051
Median	87.61567	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.54450	1.00000	-0.01160
Maximum	16171.22	1.000000	1.000000	1.000000	1.000000	90.12300	139.530	1.00000	1.80380
Minimum	0.135027	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.00680	0.00000	-18.3982
Std. Dev.	1252.712	0.448270	0.42695	0.46016	0.49942	20.45233	9.08873	0.22059	1.21067
Skewness	9.926060	0.998868	1.22852	0.86185	0.16223	2.327860	15.1002	-4.07886	-14.7421
Kurtosis	116.4688	1.997738	2.50927	1.74278	1.02632	7.811536	230.290	17.6371	223.470
Jarque-Bera	129928.4	48.91408	61.4712	44.5690	39.1734	438.9272	514775.	2749.44	484457.
Probability	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.00000	0.00000	0.00000
Sum	79342.49	65.00000	56.0000	71.0000	108.000	2484.121	282.47	223.000	-25.9712
Sum Sq. Dev.	3.67E+08	47.02128	42.6553	49.5489	58.3659	97881.73	19329.5	11.3872	342.980
Observations	235	235	235	235	235	235	235	235	235

Πίνακας 7.3 Λογιστική Παλινδρόμηση Η1 έτους 2005

Dependent Variable: FIRM				
Method: ML - Binary Logit (Quadratic hill climbing)				
Date: 11/09/12 Time: 20:07				
Sample: 1 251				
Included observations: 251				
Convergence achieved after 5 iterations				
Covariance matrix computed using second derivatives				
	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
C(1)	0.368927	0.405303	0.910251	0.3627
C(2)	0.032205	0.009566	3.366664	0.0008
C(3)	-2.636763	0.609721	-4.324537	0.0000
C(4)	-0.323929	0.732840	-0.442019	0.6585
C(5)	0.004449	0.000995	4.472478	0.0000
C(6)	-1.826105	1.835827	-0.994704	0.3199
McFadden R-squared	0.265200	Mean dependent var		0.250996
S.D. dependent var	0.434453	S.E. of regression		0.365757
Akaike info criterion	0.875821	Sum squared resid		32.77561
Schwarz criterion	0.960095	Log likelihood		-103.9156
Hannan-Quinn criter.	0.909735	Deviance		207.8311
Restr. deviance	282.8402	Restr. log likelihood		-141.4201
LR statistic	75.00911	Avg. log likelihood		-0.414006
Prob(LR statistic)	0.000000			
Obs with Dep=0	188	Total obs		251
Obs with Dep=1	63			

Πίνακας 7.4 Λογιστική Παλινδρόμηση Η1 έτους 2010

Dependent Variable: FIRM					
Method: ML - Binary Logit (Quadratic hill climbing)					
Date: 11/09/12 Time: 20:40					
Sample: 1 251					
Included observations: 251					
Convergence achieved after 7 iterations					
Covariance matrix computed using second derivatives					
		Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
	C(1)	0.307970	0.411174	0.749001	0.4539
	C(2)	0.018086	0.006930	2.609715	0.0091
	C(3)	-1.474782	0.567971	-2.596578	0.0094
	C(4)	-1.347934	0.718934	-1.874907	0.0608
	C(5)	0.001510	0.000496	3.042586	0.0023
	C(6)	-0.617624	1.527952	-0.404217	0.6861
McFadden R-squared		0.176265	Mean dependent var		0.270916
S.D. dependent var		0.445321	S.E. of regression		0.400683
Akaike info criterion		1.010208	Sum squared resid		39.33389
Schwarz criterion		1.094482	Log likelihood		-120.7811
Hannan-Quinn criter.		1.044122	Deviance		241.5623
Restr. deviance		293.2524	Restr. log likelihood		-146.6262
LR statistic		51.69014	Avg. log likelihood		-0.481200
Prob(LR statistic)		0.000000			
Obs with Dep=0		183	Total obs		251
Obs with Dep=1		68			

Πίνακας 7.5 Λογιστική Παλινδρόμηση Η2 έτους 2005

Dependent Variable: FIRM					
Method: ML - Binary Logit (Quadratic hill climbing)					
Date: 11/09/12 Time: 20:50					
Sample: 1 187					
Included observations: 187					
Convergence achieved after 5 iterations					
Covariance matrix computed using second derivatives					
		Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
	C(1)	1.334185	0.791842	1.684913	0.0920
	C(2)	0.021393	0.015347	1.393892	0.1634
	C(3)	-2.809467	0.912087	-3.080263	0.0021
	C(4)	2.193763	0.785813	2.791711	0.0052
	C(5)	0.001662	0.001355	1.226530	0.2200
	C(6)	1.848649	1.777630	1.039952	0.2984
McFadden R-squared	0.074980	Mean dependent var		0.497326	
S.D. dependent var	0.501335	S.E. of regression		0.482477	
Akaike info criterion	1.346495	Sum squared resid		42.13383	
Schwarz criterion	1.450167	Log likelihood		-119.8973	
Hannan-Quinn criter.	1.388503	Deviance		239.7946	
Restr. deviance	259.2317	Restr. log likelihood		-129.6158	
LR statistic	19.43712	Avg. log likelihood		-0.641162	
Prob(LR statistic)	0.001593				
Obs with Dep=0	94	Total obs		187	
Obs with Dep=1	93				

Πίνακας 7.6 Λογιστική Παλινδρόμηση Η2 έτους 2010

Dependent Variable: FIRM					
Method: ML - Binary Logit (Quadratic hill climbing)					
Date: 11/09/12 Time: 21:34					
Sample: 1 182					
Included observations: 182					
Convergence achieved after 6 iterations					
Covariance matrix computed using second derivatives					
		Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
	C(1)	1.923249	1.064611	1.806528	0.0708
	C(2)	0.031481	0.013271	2.372112	0.0177
	C(3)	-2.335090	1.103732	-2.115632	0.0344
	C(4)	0.422649	0.340995	1.239459	0.2152
	C(5)	0.001736	0.000925	1.877265	0.0605
	C(6)	-2.022144	1.059055	-1.909385	0.0562
McFadden R-squared		0.090832	Mean dependent var		0.604396
S.D. dependent var		0.490329	S.E. of regression		0.469612
Akaike info criterion		1.286381	Sum squared resid		38.81432
Schwarz criterion		1.392008	Log likelihood		-111.0607
Hannan-Quinn criter.		1.329201	Deviance		222.1214
Restr. deviance		244.3128	Restr. log likelihood		-122.1564
LR statistic		22.19141	Avg. log likelihood		-0.610224
Prob(LR statistic)		0.000481			
Obs with Dep=0		72	Total obs		182
Obs with Dep=1		110			

Πίνακας 7.7 Λογιστική Παλινδρόμηση Η3 έτους 2005

Dependent Variable: FIRM				
Method: ML - Binary Logit (Quadratic hill climbing)				
Date: 11/09/12 Time: 21:44				
Sample: 1 156				
Included observations: 156				
Convergence achieved after 5 iterations				
Covariance matrix computed using second derivatives				
	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
C(1)	0.609112	0.435034	1.400147	0.1615
C(2)	0.026506	0.010557	2.510867	0.0120
C(3)	-1.474965	0.764888	-1.928342	0.0538
C(4)	-1.489033	1.122793	-1.326187	0.1848
C(5)	0.004533	0.001316	3.443259	0.0006
C(6)	-4.161030	2.540688	-1.637757	0.1015
McFadden R-squared	0.226147	Mean dependent var		0.403846
S.D. dependent var	0.492248	S.E. of regression		0.428305
Akaike info criterion	1.120914	Sum squared resid		27.51681
Schwarz criterion	1.238216	Log likelihood		-81.43126
Hannan-Quinn criter.	1.168557	Deviance		162.8625
Restr. deviance	210.4566	Restr. log likelihood		-105.2283
LR statistic	47.59408	Avg. log likelihood		-0.521995
Prob(LR statistic)	0.000000			
Obs with Dep=0	93	Total obs		156
Obs with Dep=1	63			

Πίνακας 7.8 Λογιστική Παλινδρόμηση Η3 έτους 2010

Dependent Variable: FIRM				
Method: ML - Binary Logit (Quadratic hill climbing)				
Date: 11/09/12 Time: 21:45				
Sample: 1 178				
Included observations: 178				
Convergence achieved after 7 iterations				
Covariance matrix computed using second derivatives				
	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
C(1)	0.486967	0.423533	1.149775	0.2502
C(2)	0.011021	0.006917	1.593319	0.1111
C(3)	-0.959102	0.588330	-1.630212	0.1031
C(4)	-1.406648	0.724691	-1.941032	0.0523
C(5)	0.001210	0.000522	2.318914	0.0204
C(6)	-0.384910	1.534983	-0.250758	0.8020
McFadden R-squared	0.135600	Mean dependent var		0.382022
S.D. dependent var	0.487253	S.E. of regression		0.451628
Akaike info criterion	1.217147	Sum squared resid		35.08245
Schwarz criterion	1.324398	Log likelihood		-102.3260
Hannan-Quinn criter.	1.260640	Deviance		204.6521
Restr. deviance	236.7562	Restr. log likelihood		-118.3781
LR statistic	32.10413	Avg. log likelihood		-0.574865
Prob(LR statistic)	0.000006			
Obs with Dep=0	110	Total obs		178
Obs with Dep=1	68			

Πίνακας 7.9 Λογιστική Παλινδρόμηση Η4 ετών 2006 - 2010

Dependent Variable: SWITCH					
Method: ML - Binary Logit (Quadratic hill climbing)					
Date: 11/09/12 Time: 17:42					
Sample: 1 187					
Included observations: 187					
Convergence achieved after 8 iterations					
Covariance matrix computed using second derivatives					
		Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
C(1)		-2.349873	1.082399	-2.170985	0.0299
C(2)		0.002814	0.015182	0.185371	0.8529
C(3)		0.521231	0.677070	0.769834	0.4414
C(4)		0.819297	1.240616	0.660395	0.5090
C(5)		-2.288061	1.247157	-1.834622	0.0666
C(6)		0.000426	0.000851	0.500750	0.6165
C(7)		0.065997	0.038759	1.702743	0.0886
C(8)		0.446565	2.182401	0.204621	0.8379
McFadden R-squared	0.086868	Mean dependent var			0.085561
S.D. dependent var	0.280466	S.E. of regression			0.275571
Akaike info criterion	0.619098	Sum squared resid			13.59313
Schwarz criterion	0.757328	Log likelihood			-49.88571
Hannan-Quinn criter.	0.675109	Deviance			99.77141
Restr. deviance	109.2628	Restr. log likelihood			-54.63142
LR statistic	9.491437	Avg. log likelihood			-0.266768
Prob(LR statistic)	0.219271				
Obs with Dep=0	171	Total obs			187
Obs with Dep=1	16				

7.10 Πίνακες Συνάφειας 2005

Tabulation of AUDITOR_CHANGE and FIRM
 Date: 10/02/12 Time: 16:23
 Sample: 1 251
 Included observations: 251

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
AUDITOR_CHANGE	2
FIRM	3
Product of Categories	6

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.844431
Cramer's V	0.844431
Contingency Coefficient	0.645175

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	2	178.9789	0.0000
Likelihood Ratio G2	2	194.1596	0.0000

Count	FIRM			Total
	0	1	2	
AUDITOR_CHA NGE	0	1	2	172
	1	84	87	
	1	10	6	79
Total	64	94	93	251

Tabulation of FORSHARE and FIRM
 Date: 10/02/12 Time: 16:09
 Sample: 1 251
 Included observations: 251

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
FORSHARE	65
FIRM	3
Product of Categories	195

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.769334
Cramer's V	0.544001
Contingency Coefficient	0.609762

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	128	148.5605	0.1033
Likelihood Ratio G2	128	154.1675	0.0574

WARNING: Expected value is less than 5 in 98.46% of cells (192 of 195).

Count	FIRM			Total	
	0	1	2		
FORSHARE	0.000000	35	84	67	186
	5.000000	1	0	1	2
	5.030000	1	0	0	1
	5.070000	0	0	1	1
	5.092000	0	0	1	1
	5.130000	0	1	0	1
	5.650000	0	0	1	1
	6.000000	0	0	1	1
	6.624000	0	0	1	1
	7.160000	0	0	1	1
	7.566223	1	0	0	1
	8.381791	1	0	0	1
	8.630000	0	0	1	1
	8.831399	1	0	0	1
	9.000000	0	0	1	1
	9.040000	1	0	0	1
	9.190000	0	0	1	1
	9.230000	0	1	0	1
	9.443000	0	1	0	1
	9.874385	1	0	0	1
	9.934000	0	0	1	1
	10.00901	1	0	0	1
	10.02540	0	0	1	1
	10.03000	1	0	0	1
	10.08000	0	1	0	1
	10.44200	0	1	0	1
	10.44816	0	0	1	1
	11.06800	0	0	1	1
	11.13000	1	0	0	1
	12.00000	0	0	1	1
	12.00400	1	0	0	1
	12.31000	0	0	1	1
	12.91800	0	1	0	1
	13.07000	1	0	0	1
	15.18000	0	1	0	1
	15.76100	0	0	1	1
	16.40000	1	0	0	1
	16.45025	1	0	0	1
	17.23900	1	0	0	1
	19.31400	0	0	1	1
	20.25000	1	0	0	1
	20.69700	0	0	1	1
	21.45500	0	0	1	1
	23.54000	0	1	0	1
	24.02000	0	1	0	1
	26.64600	1	0	0	1
	32.08500	1	0	0	1
	33.15800	1	0	0	1
	36.75000	0	0	1	1
	37.60000	0	0	1	1
	39.13000	1	0	0	1
	40.00000	0	0	1	1
	43.64317	1	0	0	1
	47.13100	0	0	1	1
	49.92000	1	0	0	1
	50.01000	1	0	0	1
	53.17300	1	0	0	1
	54.32800	1	0	0	1
	66.16550	1	0	0	1

69.31800	0	0	1	1
69.63000	0	0	1	1
71.74880	1	0	0	1
72.79000	1	0	0	1
77.06000	0	1	0	1
97.49000	1	0	0	1
Total	64	94	93	251

Tabulation of NFIN and FIRM
Date: 10/02/12 Time: 16:20
Sample: 1 251
Included observations: 251

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
NFIN	2
FIRM	3
Product of Categories	6

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.311761
Cramer's V	0.311761
Contingency Coefficient	0.297632

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	2	24.39588	0.0000
Likelihood Ratio G2	2	23.39139	0.0000

Count	FIRM			Total
	0	1	2	
NFIN	17	2	8	27
	47	92	85	224
Total	64	94	93	251

Tabulation of LEVER and NFIN and FIRM
Date: 10/03/12 Time: 00:30
Sample: 1 251
Included observations: 236

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
LEVER	3
NFIN	2
FIRM	3
Product of Categories	18

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	12	8.510445	0.7441
Likelihood Ratio G2	12	10.19356	0.5990

WARNING: Expected value is less than 5 in 83.33% of cells (15 of 18).

Table 1: Conditional table for **FIRM=0:**

		NFIN		Total
Count		0	1	51
	[0, 2)	4	47	
LEVER	[2, 4)	0	0	0
	[8, 10)	0	0	0
	Total	4	47	51

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	NA
Cramer's V	NA
Contingency Coefficient	NA

<u>Table Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	0	NA	NA
Likelihood Ratio G2	0	NA	NA

Table 2: Conditional table for **FIRM=1:**

		NFIN		Total
Count		0	1	92
	[0, 2)	1	91	
LEVER	[2, 4)	0	1	1
	[8, 10)	0	0	0
	Total	1	92	93

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.010870
Cramer's V	0.010870
Contingency Coefficient	0.010869

<u>Table Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	1	0.010988	0.9165
Likelihood Ratio G2	1	0.021740	0.8828

WARNING: Expected value is less than 5 in 75.00% of cells (3 of 4).

Table 3: Conditional table for **FIRM=2:**

		NFIN		Total
Count		0	1	91
	[0, 2)	7	84	
LEVER	[2, 4)	0	0	0
	[8, 10)	0	1	1
	Total	7	85	92

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.030083
Cramer's V	0.030083

Contingency Coefficient	0.030069		
<u>Table Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	1	0.083258	0.7729
Likelihood Ratio G2	1	0.159177	0.6899
WARNING: Expected value is less than 5 in 50.00% of cells (2 of 4).			
Table 4: Unconditional table:			
Count		NFIN	Total
		0	1
	[0, 2)	12	222
LEVER	[2, 4)	0	1
	[8, 10)	0	1
	Total	12	224
			236
<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>		
Phi Coefficient	0.021398		
Cramer's V	0.021398		
Contingency Coefficient	0.021393		
<u>Table Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	2	0.108059	0.9474
Likelihood Ratio G2	2	0.209656	0.9005
WARNING: Expected value is less than 5 in 66.67% of cells (4 of 6).			

Tabulation of ASSETSDECIMALS and NFIN and FIRM			
Date: 10/03/12 Time: 00:32			
Sample: 1 251			
Included observations: 251			
Tabulation Summary			
<u>Variable</u>	<u>Categories</u>		
ASSETSDECIMALS	3		
NFIN	2		
FIRM	3		
Product of Categories	18		
<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	12	224.8933	0.0000
Likelihood Ratio G2	12	57.97668	0.0000
WARNING: Expected value is less than 5 in 66.67% of cells (12 of 18).			
Table 1: Conditional table for FIRM=0 :			
Count		NFIN	Total
		0	1
	[0, 20000)	11	47
			58

ASSETSDECIMA				
LS	[20000, 40000)	3	0	3
	[40000, 60000)	3	0	3
	Total	17	47	64
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
Phi Coefficient		0.534793		
Cramer's V		0.534793		
Contingency Coefficient		0.471590		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		2	18.30426	0.0001
Likelihood Ratio G2		2	17.75009	0.0001
WARNING: Expected value is less than 5 in 66.67% of cells (4 of 6).				
Table 2: Conditional table for FIRM=1 :				
		NFIN		Total
Count		0	1	
	[0, 20000)	2	92	94
ASSETSDECIMA				
LS	[20000, 40000)	0	0	0
	[40000, 60000)	0	0	0
	Total	2	92	94
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
Phi Coefficient		NA		
Cramer's V		NA		
Contingency Coefficient		NA		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		0	NA	NA
Likelihood Ratio G2		0	NA	NA
Table 3: Conditional table for FIRM=2 :				
		NFIN		Total
Count		0	1	
	[0, 20000)	8	85	93
ASSETSDECIMA				
LS	[20000, 40000)	0	0	0
	[40000, 60000)	0	0	0
	Total	8	85	93
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
Phi Coefficient		NA		
Cramer's V		NA		
Contingency Coefficient		NA		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		0	NA	NA
Likelihood Ratio G2		0	NA	NA
Table 4: Unconditional table:				

		NFIN		
Count		0	1	Total
	[0, 20000)	21	224	245
ASSETSDECIMA				
LS	[20000, 40000)	3	0	3
	[40000, 60000)	3	0	3
	Total	27	224	251
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
	Phi Coefficient	0.450749		
	Cramer's V	0.450749		
	Contingency Coefficient	0.410932		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
	Pearson X2	2	50.99683	0.0000
	Likelihood Ratio G2	2	28.05560	0.0000
WARNING: Expected value is less than 5 in 66.67% of cells (4 of 6).				

Tabulation of ROA and NFIN and FIRM				
Date: 10/03/12 Time: 00:35				
Sample: 1 251				
Included observations: 236				
Tabulation Summary				
<u>Variable</u>	<u>Categories</u>			
ROA	4			
NFIN	2			
FIRM	3			
Product of Categories	24			
<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>	
Pearson X2	17	13.79106	0.6818	
Likelihood Ratio G2	17	16.53771	0.4861	
WARNING: Expected value is less than 5 in 75.00% of cells (18 of 24).				
Table 1: Conditional table for FIRM=0 :				
		NFIN		
Count		0	1	Total
	[-1, -0.5)	0	0	0
	[-0.5, 0)	0	6	6
ROA	[0, 0.5)	4	41	45
	[0.5, 1)	0	0	0
	Total	4	47	51
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
	Phi Coefficient	0.106525		
	Cramer's V	0.106525		
	Contingency Coefficient	0.105925		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
	Pearson X2	1	0.578723	0.4468
	Likelihood Ratio G2	1	1.045625	0.3065

WARNING: Expected value is less than 5 in 50.00% of cells (2 of 4).

Table 2: Conditional table for **FIRM=1**:

		NFIN		Total
Count		0	1	1
	[-1, -0.5)	0	1	1
	[-0.5, 0)	0	17	17
ROA	[0, 0.5)	1	74	75
	[0.5, 1)	0	0	0
	Total	1	92	93

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.051075
Cramer's V	0.051075
Contingency Coefficient	0.051009

<u>Table Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	2	0.242609	0.8858
Likelihood Ratio G2	2	0.432824	0.8054

WARNING: Expected value is less than 5 in 66.67% of cells (4 of 6).

Table 3: Conditional table for **FIRM=2**:

		NFIN		Total
Count		0	1	1
	[-1, -0.5)	0	0	0
	[-0.5, 0)	0	18	18
ROA	[0, 0.5)	7	66	73
	[0.5, 1)	0	1	1
	Total	7	85	92

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.146405
Cramer's V	0.146405
Contingency Coefficient	0.144860

<u>Table Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	2	1.971958	0.3731
Likelihood Ratio G2	2	3.385732	0.1840

WARNING: Expected value is less than 5 in 50.00% of cells (3 of 6).

Table 4: Unconditional table:

		NFIN		Total
Count		0	1	1
	[-1, -0.5)	0	1	1
	[-0.5, 0)	0	41	41
ROA	[0, 0.5)	12	181	193
	[0.5, 1)	0	1	1
	Total	12	224	236

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>		
Phi Coefficient	0.109250		
Cramer's V	0.109250		
Contingency Coefficient	0.108604		
<u>Table Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	3	2.816802	0.4207
Likelihood Ratio G2	3	4.968693	0.1741
WARNING: Expected value is less than 5 in 62.50% of cells (5 of 8).			

7.11 Πίνακες Συνάφειας 2010

Tabulation of AUDITOR_CHANGE and FIRM
 Date: 10/03/12 Time: 00:01
 Sample: 1 251
 Included observations: 251

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
AUDITOR_CHANGE	2
FIRM	3
Product of Categories	6

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.890635
Cramer's V	0.890635
Contingency Coefficient	0.665092

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	2	199.1007	0.0000
Likelihood Ratio G2	2	221.6336	0.0000

Count	FIRM			Total
	0	1	2	
AUDITOR_CHA NGE	0	1	2	172
	1	70	101	
	1	68	9	79
Total	69	72	110	251

Tabulation of FORSHARE and FIRM
 Date: 10/03/12 Time: 00:05
 Sample: 1 251
 Included observations: 251

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
FORSHARE	91
FIRM	3
Product of Categories	273

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.864404
Cramer's V	0.611226
Contingency Coefficient	0.653952

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	180	187.5456	0.3346
Likelihood Ratio G2	180	200.7480	0.1381

WARNING: Expected value is less than 5 in 98.90% of cells (270 of 273).

Count		FIRM			Total
		0	1	2	
FORSHARE	0.000000	32	60	69	161
	5.000000	0	0	1	1
	5.002000	0	0	1	1
	5.010000	0	0	1	1
	5.012400	0	0	1	1
	5.028000	0	0	1	1
	5.030000	0	0	1	1
	5.606000	0	1	0	1
	5.707000	1	0	0	1
	5.710000	0	0	1	1
	6.000000	0	0	1	1
	7.591000	0	0	1	1
	7.767501	1	0	0	1
	8.645805	1	0	0	1
	8.712462	1	0	0	1
	8.850000	0	0	1	1
	9.400000	0	0	1	1
	9.499276	1	0	0	1
	9.700000	1	0	0	1
	9.934000	0	0	1	1
	9.998000	0	0	1	1
	10.02150	0	1	0	1
	10.03000	0	0	1	1
	10.08000	0	1	0	1
	10.28217	1	0	0	1
	10.44816	1	0	0	1
	10.56000	0	0	1	1
	10.77972	1	0	0	1
	10.99300	1	0	0	1
	11.13000	1	0	0	1
	11.29000	1	0	0	1
	11.35300	0	1	0	1
	11.37000	1	0	0	1
	11.49900	1	0	0	1
	13.07000	1	0	0	1
	15.10600	0	0	1	1
	15.32000	1	0	0	1
	15.34900	1	0	0	1
	15.42630	0	1	0	1
	16.13900	0	0	1	1
	18.02000	1	0	0	1
	18.27700	0	1	0	1
	19.34800	1	0	0	1
	19.60000	0	1	0	1
	20.00110	0	0	1	1
	20.86720	0	0	1	1
	21.85000	0	1	0	1
	22.53000	1	0	0	1
	23.48764	0	0	1	1
	23.52779	0	0	1	1
	23.54000	0	1	0	1
	23.63000	0	0	1	1
	24.02000	0	0	1	1
	25.57000	0	0	1	1
	26.27000	0	1	0	1
	28.00600	0	0	1	1
	28.01670	0	0	1	1
	28.58998	1	0	0	1
	30.00000	1	0	0	1

30.72000	0	0	1	1
31.42650	0	0	1	1
32.24000	0	0	1	1
32.50000	0	0	1	1
37.60000	0	0	1	1
37.96000	0	1	0	1
40.98400	1	0	0	1
41.59000	0	0	1	1
42.93000	1	0	0	1
44.08500	1	0	0	1
48.04000	0	0	1	1
49.20000	0	0	1	1
50.29000	0	1	0	1
52.36000	1	0	0	1
52.44000	0	0	1	1
55.67700	1	0	0	1
57.92300	0	0	1	1
63.32000	0	0	1	1
65.19000	1	0	0	1
66.16000	0	0	1	1
67.48000	1	0	0	1
71.74900	1	0	0	1
75.02000	0	0	1	1
75.06000	0	0	1	1
78.91000	1	0	0	1
84.58000	1	0	0	1
88.40000	0	0	1	1
88.44000	1	0	0	1
88.73000	1	0	0	1
88.99000	1	0	0	1
90.12300	1	0	0	1
96.00410	1	0	0	1
Total	69	72	110	251

Tabulation of NFIN and FIRM
Date: 10/03/12 Time: 00:07
Sample: 1 251
Included observations: 251

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
NFIN	2
FIRM	3
Product of Categories	6

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.290560
Cramer's V	0.290560
Contingency Coefficient	0.279020

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	2	21.19071	0.0000
Likelihood Ratio G2	2	21.49598	0.0000

Count	FIRM			Total
	0	1	2	
	0	17	1	27
NFIN	1	52	71	224
Total		69	72	110

Tabulation of LEVER and NFIN and FIRM
Date: 10/03/12 Time: 00:16
Sample: 1 251
Included observations: 235

Tabulation Summary

Variable	Categories
LEVER	2
NFIN	2
FIRM	3
Product of Categories	12

Test Statistics	df	Value	Prob
Pearson X2	7	4.244460	0.7512
Likelihood Ratio G2	7	5.289269	0.6247

WARNING: Expected value is less than 5 in 66.67% of cells (8 of 12).

Table 1: Conditional table for **FIRM=0**:

		NFIN		Total
Count		0	1	
	[0, 50)	4	52	56
LEVER	[100, 150)	0	0	0
	Total	4	52	56

Measures of Association	Value
Phi Coefficient	NA
Cramer's V	NA
Contingency Coefficient	NA

Table Statistics	df	Value	Prob
Pearson X2	0	NA	NA
Likelihood Ratio G2	0	NA	NA

Table 2: Conditional table for **FIRM=1**:

		NFIN		Total
Count		0	1	
	[0, 50)	1	70	71
LEVER	[100, 150)	0	0	0
	Total	1	70	71

Measures of Association	Value
Phi Coefficient	NA
Cramer's V	NA
Contingency Coefficient	NA

<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		0	NA	NA
Likelihood Ratio G2		0	NA	NA
Table 3: Conditional table for FIRM=2 :				
Count			NFIN	Total
	[0, 50)	0	1	107
LEVER	[100, 150)	7	100	1
	Total	0	1	108
		7	101	
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
Phi Coefficient		0.025451		
Cramer's V		0.025451		
Contingency Coefficient		0.025442		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		1	0.069955	0.7914
Likelihood Ratio G2		1	0.134667	0.7136
WARNING: Expected value is less than 5 in 50.00% of cells (2 of 4).				
Table 4: Unconditional table:				
Count			NFIN	Total
	[0, 50)	0	1	234
LEVER	[100, 150)	12	222	1
	Total	0	1	235
		12	223	
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
Phi Coefficient		0.015165		
Cramer's V		0.015165		
Contingency Coefficient		0.015163		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		1	0.054042	0.8162
Likelihood Ratio G2		1	0.105057	0.7458
WARNING: Expected value is less than 5 in 50.00% of cells (2 of 4).				

Tabulation of ASSETSDECIMALS and NFIN and FIRM	
Date: 10/03/12 Time: 00:22	
Sample: 1 251	
Included observations: 251	
Tabulation Summary	
<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
ASSETSDECIMALS	5
NFIN	2
FIRM	3

Product of Categories	30		
<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	22	223.6106	0.0000
Likelihood Ratio G2	22	65.26988	0.0000
WARNING: Expected value is less than 5 in 80.00% of cells (24 of 30).			
Table 1: Conditional table for FIRM=0:			
Count		NFIN	Total
	0	1	
[0, 20000)	10	52	62
[20000, 40000)	2	0	2
ASSETSDECIMA			
LS			
[40000, 60000)	2	0	2
[60000, 80000)	1	0	1
[80000, 100000)	2	0	2
Total	17	52	69
<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>		
Phi Coefficient	0.587666		
Cramer's V	0.587666		
Contingency Coefficient	0.506655		
<u>Table Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	4	23.82922	0.0001
Likelihood Ratio G2	4	22.26448	0.0002
WARNING: Expected value is less than 5 in 80.00% of cells (8 of 10).			
Table 2: Conditional table for FIRM=1:			
Count		NFIN	Total
	0	1	
[0, 20000)	1	71	72
[20000, 40000)	0	0	0
ASSETSDECIMA			
LS			
[40000, 60000)	0	0	0
[60000, 80000)	0	0	0
[80000, 100000)	0	0	0
Total	1	71	72
<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>		
Phi Coefficient	NA		
Cramer's V	NA		
Contingency Coefficient	NA		
<u>Table Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	0	NA	NA
Likelihood Ratio G2	0	NA	NA
Table 3: Conditional table for FIRM=2:			
Count		NFIN	Total
	0	1	
[0, 20000)	8	101	109

ASSETSDECIMA	[20000, 40000)	1	0	1
LS	[40000, 60000)	0	0	0
	[60000, 80000)	0	0	0
	[80000, 100000)	0	0	0
	Total	9	101	110
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
Phi Coefficient		0.320868		
Cramer's V		0.320868		
Contingency Coefficient		0.305525		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		1	11.32518	0.0008
Likelihood Ratio G2		1	5.112864	0.0237
WARNING: Expected value is less than 5 in 50.00% of cells (2 of 4).				
Table 4: Unconditional table:				
Count			NFIN	Total
	[0, 20000)	0	1	243
	[20000, 40000)	19	224	3
ASSETSDECIMA		3	0	
LS	[40000, 60000)	2	0	2
	[60000, 80000)	1	0	1
	[80000, 100000)	2	0	2
	Total	27	224	251
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
Phi Coefficient		0.522618		
Cramer's V		0.522618		
Contingency Coefficient		0.463178		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		4	68.55540	0.0000
Likelihood Ratio G2		4	38.06300	0.0000
WARNING: Expected value is less than 5 in 80.00% of cells (8 of 10).				

Tabulation of ROA and NFIN and FIRM			
Date: 10/03/12 Time: 00:25			
Sample: 1 251			
Included observations: 236			
Tabulation Summary			
<u>Variable</u>	<u>Categories</u>		
ROA	3		
NFIN	2		
FIRM	3		
Product of Categories	18		
<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	12	16.24165	0.1804

Likelihood Ratio G2		12	17.84279	0.1205
WARNING: Expected value is less than 5 in 66.67% of cells (12 of 18).				
Table 1: Conditional table for FIRM=0:				
Count			NFIN	Total
	[-20, -15)	0	1	0
ROA	[-5, 0)	1	30	31
	[0, 5)	4	22	26
	Total	5	52	57
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
Phi Coefficient		0.214078		
Cramer's V		0.214078		
Contingency Coefficient		0.209335		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		1	2.612273	0.1060
Likelihood Ratio G2		1	2.723958	0.0989
WARNING: Expected value is less than 5 in 50.00% of cells (2 of 4).				
Table 2: Conditional table for FIRM=1:				
Count			NFIN	Total
	[-20, -15)	0	1	0
ROA	[-5, 0)	1	41	42
	[0, 5)	0	29	29
	Total	1	70	71
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
Phi Coefficient		0.099317		
Cramer's V		0.099317		
Contingency Coefficient		0.098831		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		1	0.700340	0.4027
Likelihood Ratio G2		1	1.059870	0.3032
WARNING: Expected value is less than 5 in 50.00% of cells (2 of 4).				
Table 3: Conditional table for FIRM=2:				
Count			NFIN	Total
	[-20, -15)	0	1	1
ROA	[-5, 0)	7	61	68
	[0, 5)	0	39	39
	Total	7	101	108
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
Phi Coefficient		0.201913		
Cramer's V		0.201913		

Contingency Coefficient		0.197919		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		2	4.403029	0.1106
Likelihood Ratio G2		2	6.759564	0.0341
WARNING: Expected value is less than 5 in 66.67% of cells (4 of 6).				
Table 4: Unconditional table:				
		NFIN		
Count		0	1	Total
	[-20, -15)	0	1	1
ROA	[-5, 0)	9	132	141
	[0, 5)	4	90	94
	Total	13	223	236
<u>Measures of Association</u>		<u>Value</u>		
Phi Coefficient		0.048234		
Cramer's V		0.048234		
Contingency Coefficient		0.048178		
<u>Table Statistics</u>		<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2		2	0.549067	0.7599
Likelihood Ratio G2		2	0.617456	0.7344
WARNING: Expected value is less than 5 in 33.33% of cells (2 of 6).				

7. 12 Συγκεντρωτικός Πίνακας Συνάφειας

	2005		2010	
	FIRM=0 (BIG 4)	FIRM=1,2 (ΛΟΙΠΕΣ & ΣΟΛ Α.Ε.)	FIRM=0 (BIG 4)	FIRM=1,2 (ΛΟΙΠΕΣ & ΣΟΛ Α.Ε.)
ΥΠΟΠΙΝΑΚΑΣ 1 (ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ, n=251)				
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΥΠΗΡΞΕ ΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΜΙΚΡΗ ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (Auditor Change=1)				
1)Αριθμός	63	16	68	11
2)Ποσοστό % στο αντίστοιχο συνολικό μερίδιο αγοράς	79,74%	20,25%	86%	13,92%
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΟΥ ΚΑΤΕΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΞΕΝΟΥΣ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ (Forshare≠0)				
1)Αριθμός	29	36	37	53
2)Ποσοστό % στο αντίστοιχο συνολικό μερίδιο αγοράς	44,62%	55,38%	41,11%	58,89%
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΑΔΟ (NFIN=0)				
1)Αριθμός	17	10	17	10
2)Ποσοστό % στο αντίστοιχο συνολικό μερίδιο αγοράς	63%	37%	63%	37%
ΥΠΟΠΙΝΑΚΑΣ 2 (ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΑΔΟ, NFIN=1)				
ΜΟΧΛΕΥΣΗ(Leverage)	47	177	52	171
Ποσοστό % στο μερίδιο αγοράς εταιρειών που δεν ανήκουν στον χρηματοοικονομικό κλάδο	20,98%	79,02%	23,32%	76,68%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (Assets in Decimals)	47	177	52	172
Ποσοστό % στο μερίδιο αγοράς εταιρειών που δεν ανήκουν στον χρηματοοικονομικό κλάδο	20,98%	79,02%	23,21%	76,79%
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ(ROA)	47	177	52	171
Ποσοστό % στο μερίδιο αγοράς εταιρειών που δεν ανήκουν στον χρηματοοικονομικό κλάδο	20,98%	79,02%	23,32%	76,68%

Πηγή: Υπολογισμοί του συγγραφέα.